

DEL MÓN

Tres personalitats

En pocs dies, Barcelona ha vist tres figures internacionals. Valéry, Ludwig i Kerenski s'han passejat un xic per la Rambla, han fet alguna conferència i han parlat amb dos o tres periodistes. La ciutat no direm que els hagi conegut, perquè no hi havia temps. Però n'ha rebut el contacte i, amb ell, les ganes de conèixer-los. Aquesta mena de desig fa de coneixença veritable als nostres temps tan ràpids i tan poc intensos. De tot

contrari. Justament tota la força del seu pensament i de la seva lírica està en la impossibilitat d'exhaurir-ne el sentit i l'afany irresistible de cercar-lo. Per tal d'empènyer l'ànim del lector envers aquesta recerca apassionada, Valéry empra l'esquer de la perfecció formal. Una forma que mai no és fórmula (fórmula, diminutiu, despectiu, de forma).

Deixeble, seguidor de Mallarmé, Valéry

Kerenski a la seva arribada a Barcelona

en treiem el film i aquesta paraula anglesa que en català significa *tel*, escau a una època de cultura pel·luculesca. Sabem el tel de les coses. Tot rutlla de pressa. Així el món feixuc i analític del XIX recobra agilitat, prescindint, és clar, d'algunes qualitats sensorials i conceptives. Posat que som al segle XX, doncs, podem dir que hem conegut Valéry, Ludwig i Kerenski. Han estat filmats a Barcelona. I prou.

Però, ara que són fora, ens adonem que, darrera una impressió que llisca, pot venir un interès que ens dugui a un grau més aproximat de coneixença. Per això, ara que en són fora, ens sembla que Barcelona pot començar de saber qui són aquests homes. Podem parlar-ne.

D'Emil Ludwig no en tractarem gaire. Dins d'una altra secció és glossat amb més detall. La seva figura i la seva dicció corresponen al jui que mereix la seva obra. D'una hora lluny es flaira el literat professional que fabrica i administra una obra sòlidament bastida, de prou poca imaginació perquè no destaroti el lector vulgar i prou documentada perquè no es pugui dir que no és prou seriosa. Ni gota més, ni gota menys. I això ja té la seva gràcia, el seu mèrit, que no l'hi neguem, a condició que no ens el vulguin tirar més endavant. Car, tant com ell és moderat a no comptrometre's, nosaltres n'hem d'ésser a judicar-lo. Emil Ludwig és una bona marca de fàbrica. «Usar-lo és acceptar-lo», com diu algun prospecte.

Paul Valéry, elevat i distant, el comparàvem amb el pic de l'Everest, tal com les fotografies ens l'han revelat recentment. Com la muntanya més alta del món, hi afigurem aquelles soves arestes de roca i el plomall de neu que li arrenca el buf constant i fred del corrent d'aire més enrarit i més pur de l'atmosfera. Com l'Everest, Paul Valéry és inaccessible, però no pas inexistent; ben al

EN AQUEST NÚMERO

A la pàg. 2:

Anecdolari colonial. Els homes de Bata al Passeig de Gràcia, per J. E. Bartrina.

A la pàg. 3:

El meu «atemptat» contra Hitler, per Sumyendranath Tagore.
Tres lletres del Chaco, per Carles Sentís.

A la pàg. 6:

Emil Ludwig, per Just Cabot.

De Dijous — a Dijous

Al cap de quinze dies ens tornem a trobar havent passat un altre intent de vaga general encara menys reeixit — des del punt de vista dels vaguistes — que l'anterior.

Es pogué de seguida donar per ben fracassada aquesta nova moixiganga «revolucionària» en la qual havia de pendre part tot Espanya. Fracàs més gran, doncs, ja que la diferència entre la vastitud del projecte i la migradesa dels resultats es tan enorme.

Set morts i diversos ferits consten al balanç negre d'aquesta insenitat que, per sort, no ha arribat a adquirir proporcions estimables gairebé enlloc: petites escaramusses de poca entitat. No s'interrompé cap servei, i la normalitat del treball no sofrí cap interrupció important, en conjunt.

Però així i tot, no és pas negligible el fet que cada dos per tres estiguem exposats a aquestes anormalitats sense motiu, manifestacions d'un histerisme revolucionari que no té res a veure amb la revolució de debò.

En pateixen no solament tots els ciutadans i el prestigi del país, sinó sobretot els obrers en nom i en favor dels quals diuen que es promouen aquests aldarulls sense solta, amb finalitats no ben clares i amb mil·lans la procedència dels quals caldria que fos determinada.

Perquè, olles i tot, aquestes marrinxes faistes costen diners que ningú no sap d'on surten. Això és un simple problema de policia. Com també ho és la feina d'acabar amb aquestes agitacions que es reproduïxen periòdicament sense profit per a cap persona decent.

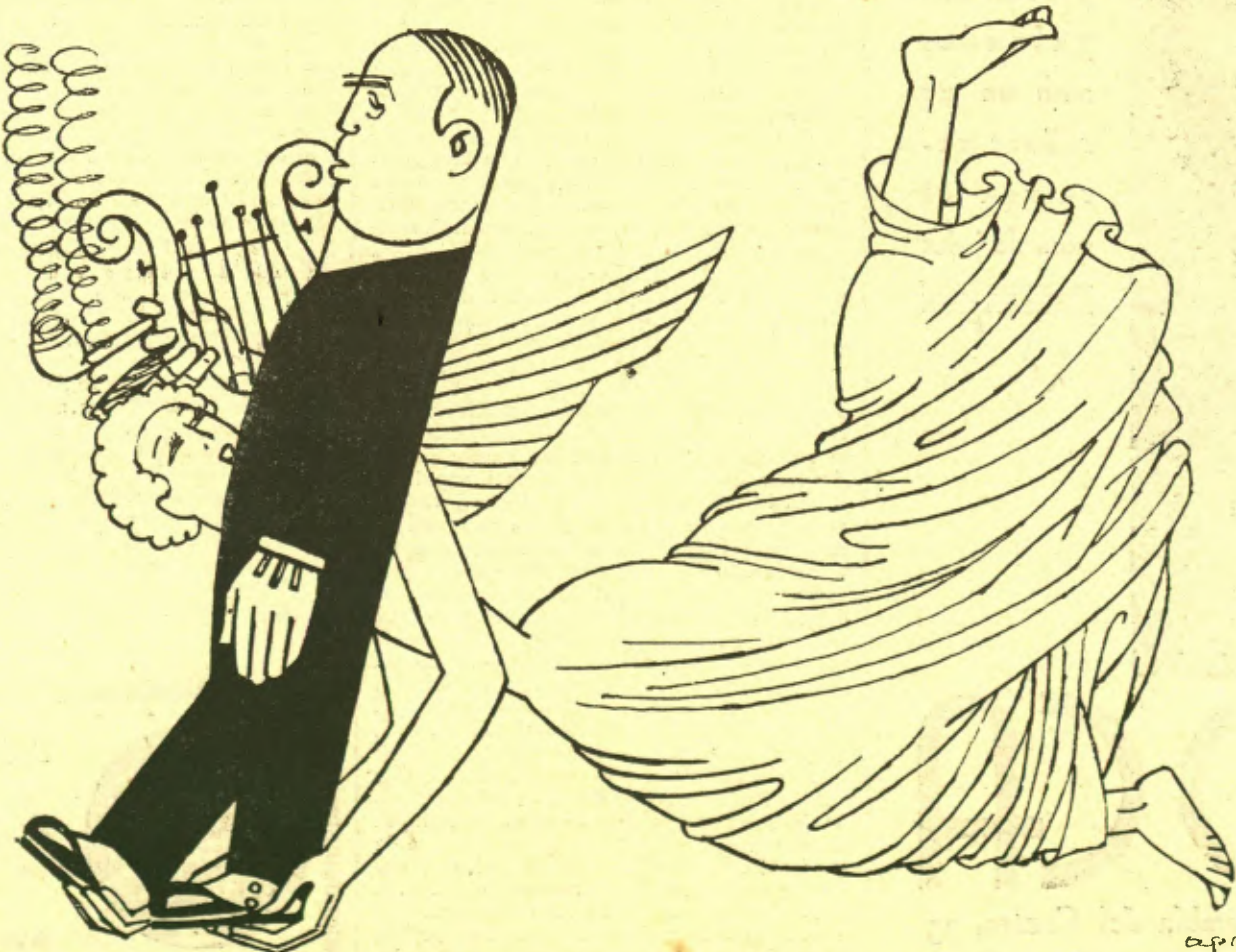
Es una equivocació sostenir que aquesta següi una qüestió de política social. L'obrer sap cada vegada més que tots aquests aldarulls no es fan per ell ni pot esperar-ne cap benefici, ans el contrari en surt sempre perjudicat. No sols pels dies que deixa de treballar, sinó perquè amb aquesta mena d'organitzacions anarco-sindicalistes com a base de reivindicacions, no podrà comptar mai amb una força realment eficaç de la qual pugui esperar l'obtenció de millores i la defensa dels seus drets.

Es perquè va adquirint consciència d'aquesta veritat, i de l'esterilitat absoluta d'aquests esclats de violència inútil, que els moviments com el que ha volgut tenir lloc darrerament resulten cada dia més tronats i no compten amb l'adhesió moral i material de ningú, llevat de quatre exaltats, d'uns quants vividors i d'aquella mena de gent disposada a barrejar-se sempre en totes les bullangues siguin de la mena que siguin.

El fracàs de la vaga d'abans d'ahir, més gran encara que el de la de fa quinze dies, almenys haurà tingut l'avantatge de fer veure als ciutadans la facilitat amb què avorta un moviment que no respon a cap cosa sòlida, que no compta amb l'adhesió de cap massa important, quan la tasca encertada de les autoritats que tenen cura de l'ordre públic té al costat una opinió ciutadana que no secundà el moviment d'aquella manera indirecta que era acostumada, això és, afavorint-la amb la por i la passivitat.

Tant de bo continuï aquest estat d'esperit, acompanyat d'una acció eficaç de les autoritats, i ens estalviarem d'haver de repetir amb la sovintesa d'ara els comentaris cada cop més despectius a una agitació irracional i d'una estupidesa sense parió en el temps i en l'espai.

C. R.

Josep Carner, guanyador de la Flor Natural als Jocs Florals d'enguany

Es podria saber quina finalitat tenia aquest darrer intent de vaga general?

MIRADOR INDISCRET

Una partida de póker

Dimenge passat, a Sitges, al Casino Platja d'Or, hom hauria pogut veure el conseller de Governació de la Generalitat de Catalunya, senyor Selves, prenent part en una partida de póker.

Els altres jugadors ignoraven del tot amb qui es jugaven els diners, però un indiscret divulgà la personalitat del jugador desconegut. Aleshores hauríeu vist com tots els altres presents al Casino anaven, d'un a un i més o menys dissimuladament, a mirar-lo de cua d'ull. Que si ho és, que si no ho és, etcètera, els comentaris ploïen abundosos. El conseller no s'adonava d'aquesta expectació i seguia fent catxa sobre catxa.

Quan abandonà la partida i fou comunicada la seva identitat als que havien estat els seus companys, un d'ells, reaccionari de tot cor, boté rabiosament per terra el cigar, els llumins i les cartes, amb un seguit d'imprecacions originades, segons ell, per la impuresa del contacte que acabava de sofrir.

Però el cas és que el conseller els havia guanyat a tots!

Males companyies

Que la Lliga té males companyies és cosa sabuda, però diumenge, als Jocs Florals, ens en vàrem acabar de convèncer.

Unes noies desficioses, capitanejades per un barbaenc amb ulleres de carei, feien un gran rebombori:

—Cuando entre Abadal, hemos de aplaudir hasta reventar y cuando entre la reina, sabes, como si...

Efectivament, quan «don Raimon» aparegué, s'alcaren les noies frenèticament i, no tenint-ne prou amb aplaudir, feren volcar mocadors, talment com a la plaça de braus o a les conferències del Pemán, el ruiseñor.

En canvi, no solament s'abstingueren d'aplaudir els poetes, sinó que xiularen les autoritats.

No és de creure que la Lliga gratifiqués aquella elac femenina, però tampoc no volem creure el que les noies deien:

—Esos que aplauden a Macià han cobrado una peseta.

Compensació

Sortosament ens vàrem treure aquell mal gust de boca amb l'atenció intel·ligent d'uns xicots que anaven subratllant, a guisa de lletania, les errades de la prosa catalana d'Eduard Marquina, farcida de quins i quines, en lloc del relatiu compost el qual, els quals.

I això que és tan recent el Full de dietari de Carles Soldevila dedicat a extirpar aquest gra!

El bell catalanesc

Per si no en teníem prou amb «dos Jocs Florals», que cada any serveixen per destarotar la gent que es capfica per depurar el llenguatge, als diaris es reben unes gasetilles pregades que són un poema. Com a mostra reproduïm un fragment d'una gasetilla enviada pel Teatre Romea, que no té desperdici:

«Maria Vila, la primera actriu de Romea, nostra primera actriu, celebra divendres nit llur benefici, data que aprofiten llurs devots i admiradors per a renovar-li simpaties i afectes a l'actriu de totes llurs preferències.»

Propagandistes poc sortosos

Al camp de Tarragona els de la U. S. C. despleguen una activitat extraordinària. No es cansen d'anar de poble en poble a sembrar doctrina marxista. Amb aquest objecte, mobilitzen elements locals i de Barcelona,

entre ells els senyors Serra i Moret, doctor Mira, etc.

Aquest darrer no fa gaire anà amb un grup de socialistes valencs al poble de La Riba amb el propòsit de celebrar un miting. Però la gent de La Riba feien l'orni. No els deia res l'universalment conegut autor d'*El Capital*, i per tant tampoc els podien dir res els seus propagandistes.

Hom assegura que el doctor Mira no apartava els ulls de la porta d'entrada, i cada vegada que veia entrar algú a la sala on s'havia de celebrar l'acte, deia al qui tenia al seu costat:

—Ara en ve un altre.

Però el miting es suspengué per manca d'auditori.

Els plaers mundans

La doctrina catòlica procura tant com pot apartar els homes dels plaers mundans. Ja sap el que es fa. Fins que la doctrina marxista no adopti una mesura igual, rebrà molts desenganyos. Això al menys demostra el miting frustrat de La Riba de la U. S. C.

Al miting no hi havia ningú i és molt natural: dues portes més enllà hi havia arrencat un gran ball amb piano de maneta. La música es sentia des del lloc on s'havia de celebrar el miting.

Tot esperant l'auditori que no hi acudí, hom conta que el psicoanalista doctor Mira guaità entre les persones que formaven la presidència i trobà a faltar un jove element valenc que ocupa un càrrec públic. Hom preguntà sovint per ell i ningú no sabia dir on era.

Quan estaven a punt de deixar La Riba, el trobaren al local del costat que ballava.

Paternitat

Copa Davis. Tribunes del Barcelona L. T. C. La parella aristocràtica que va al tennis perquè és de bon to, però que en matèria esportiva va completament «de bòld», comenta:

—Ves aquel señor gordo? (assenyalant el capità de l'equip anglès), pues es el papá de Buby...

—Mira, mira, qué cara de satisfecho pone, eh?

Un espectador que els escolta, intervé amablement:

—Perdonen, aquel señor gordo no es el señor Maier. El papá de Buby es aquel de allá arriba, el de la silla de juez.

I amb tota la bona fe el seu dí s'encara amb En Mir Servat, el qual, amb el seu aire de canonge, arraulit dalt de la trona dins la seva gabardina llarga fins als peus, arbitra el partit amb una santa resignació.

Males arts

No fa gaires dies que uns elements polítics de la comarca de Berga baixaren a la nostra ciutat per tal de posar-se en contacte amb el «seu» diputat i exposar-li un cas del qual era víctima un correligionari dels més addictes.

Segons el dir de la comissió, el cacié d'un poblet de la comarca bergadana feia objecte de tota mena de persecucions el pobre terrassà.

—Mireu si n'hi fan de coses — varen dir, — que fins i tot li fan «màgica»!

Un sistema nou que no és nou

Això de fer «màgica» a la comarca bergadana, es veu que és un cas que es repeteix sovint. Si un pagès no vol deixar la masoveria, ja se sap, al cap d'uns quants dies li fan «màgica».

La «màgica» consisteix que avui se li mor la somera, al cap de vuit dies el porc, i abans d'un mes tot el bestiar de la casa ha quedat liquidat. Acompanyant aquests estralls, a les nits solen sentir-se sorolls de cadenes, crits llastimosos i uns cops de roc que peten per les parets sense que es sàpiga d'on vénen. El masover, per no parar boig, deixa la masoveria i la «màgica» s'acaba com per art d'encantament.

El diputat Riera, de Martorell, que escoltava aquesta relació truculenta, es posava les mans al cap solament al suposar que la «màgica» s'arribés a estendre cap el seu feu.

Personatge!

A l'Ajuntament hi ha un nou cap de la guàrdia urbana que es diu Vendrell. Home d'una presència imponent, sembla que ha agafat gust al càrrec i no deixa el galonejat uniforme ni per dormir.

Dissabte de l'altra setmana, després de l'accident ocorregut al Passeig de Sant Joan entre un autòmbus i un tramvia, el nostre home era per allí recordant als periodistes que no s'oblidessin d'anotar-li el nom, que pel que es veu el vol fer popular en quatre dies. Ja ho aconseguirà. Ha començat bé.

Temps perdut

Mentre es celebraven les proves per a la formació d'un cens de mestres de català, un concursant s'apropà al diminut professor Jaume Aimà i, tot mostrant-li la gramàtica de Pompeu Fabra, va preguntar-li:

—Què li'n sembla, d'aquest llibre? M'han dit que era el millor per a aprendre el català. Es veritat que ho és, el millor?

L'Aimà esguardà el llibre i després el seu interlocutor. Un xic astorat, no sabia què respondre-li. Finalment, digué:

—Sí; és un llibre molt bo, aquest.

El rostre del concursant s'il·luminà de satisfacció. I afegí:

—Doncs, miri: l'he copiat cinc vegades. Em sembla que n'hauré après, oi?

No cal dir que aquest concursant no va resistir ni la primera prova.

ANECDOTARI COLONIAL

Els homes de Bata al Passeig de Gràcia

La porta de grans vidres es va obrir i els habituals de l'hora gronxadissa i ensucrada del cafè van entrant i ocupen, ací i allà, els seus llocs... Els mossos cafeters no fan més que repartir equips de tassa, plat i cullereta i el paquetet de terrossos de sucre, embolicats en un estoi de paper fi. Al cambrer, en arribar amb la cafetera als dits de la mà dreta i la safata als de l'esquerra, no li falta un mot d'amistat per al que acaba d'entrar i que ja desfilava el paper fi dels terrossos. Hi ha confiança i fins franquesa. El cafè està emplaçat davant d'un baixador d'estació i per tant hi ha una clientela flotant o passatgera i una altra de fixa i permanent. En aquesta última es troben les penyes de bevedors de cafè i aperitius, al volt de les taules de fusta a l'interior de l'establiment. El lloc fa cantonada. El sector del Passeig de Gràcia és freqüentat pels esportius del motor, trumfos dels cent per hora, candidats a l'esclafament contra un arbre o contra una paret d'una masia qualsevol al peu d'una carretera, barrejats amb venedors de cotxes, nois de casa bona i algun aviador de via estreta, les discussions dels quals s'allargassen fins ben entrada la tarda, i quan n'hi queden pocs, els restants ho acaben de matar fent una partida d'escacs o de daus fins que se n'avoreixen.

En el sector oposat que dóna al carrer d'Argó, hi ha gent diferent. En un recó hi ha l'escanyollit creador dels «service station» a Barcelona, que fa tertúlia amb el patró del cafè, un diputat a les Corts Catalanes, un anarquista i tres elements del ram d'accessoris i reparacions d'automòbils. Més endins, un conegut notari, ex-candidat al Parlament de Catalunya per compte del glorioso partido radical, fa penya amb una columna i un doble de cervesa i rodejat d'un ensopeïment i d'una soledat de filòsof posa en pràctica un pair dispeptic i solitari. Al bell mig, en una taula isolada de tothom i exposada a tots els corrents d'aire que mouen els cambrers anant i venint en el tràfec del servei, trobareu una reunió tumultuosa de cinc o sis individus: els homes de Bata. Els vertebres, els autèntics, no els de Sallent ni de Figols, sinó els colons, els europeus de la Guinea, que embolcallats en un núvol de Gold Flake expliquen les mil facècies de la colònia, als amics de Barcelona, els quals, interessats al màxim, segueixen l'anecdota, entre glop i glop de moxa i esclats de riure sorollosos...

A la petita taula isolada es reuneixen actualment de vacances, tres preeminents colons de la Guinea, les històries dels quals absorbeixen cada dia l'atenció de la penya...

Els homes de Bata tenen una simpatia franca i una manera d'ésser natural i acollidora que essent comunes a tots ells, comencem a creure que són virtuts que donen aquelles terres i les llargues estades fora de l'enfarcit de les ciutats. Tots han arribat un xic alacaguts, amb la pell d'un color indecís, entre la crema i pa moreno, una mica esblaimat, tirant a fel sobreixit, i ulls una mica sangonosos. L'últim hi ha fet catorze mesos i ens ha confessat que se li féu llarg. Els altres, més joves, senten tan sols l'alegria del canvi. D'ací uns mesos, cansats de perdre matinsades per la Rambla, pujaran al vaixell i sentiran com una deslliurança. La variació és la sal de la vida d'aquests homes.

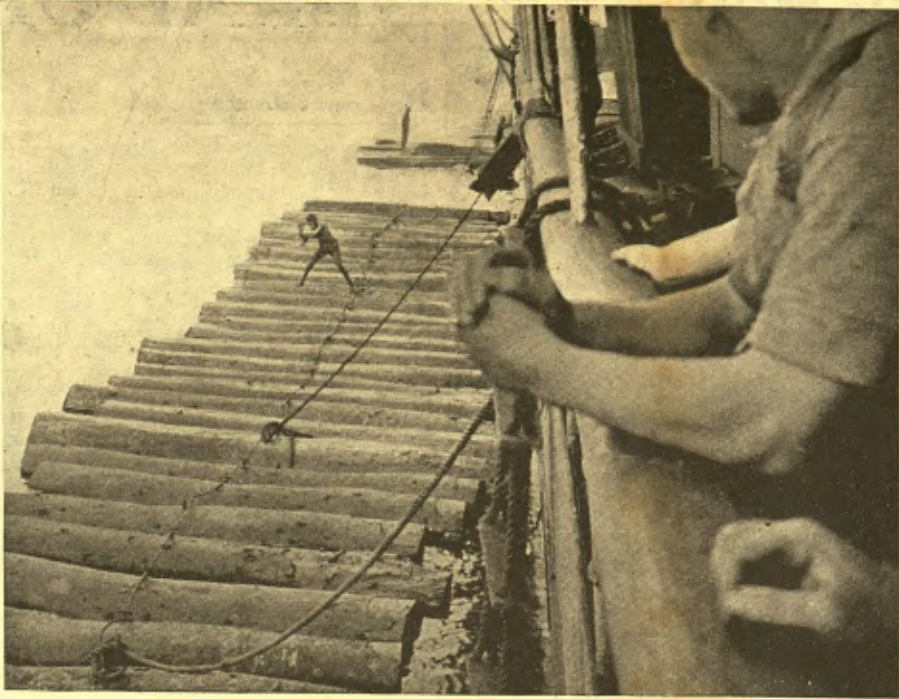
Els homes de la Guinea de vacances a Barcelona ens recorden molt, per la set i l'avidesa d'emoció i de plaers, aquells soldats del 1914 al 1918 que havent obtingut un permís per unes setmanes, arribaven a París disposats a viure, per intensitat, tot un any en el transcurs de quinze dies. Els benifets de la bona vida i la satisfacció de les vacances els surten de seguida a flor de pell. Arriben magres i tarats i al cap de quinze dies ací ja semblen tots uns altres...

Un d'ells, que té un nom de consol romà i envergadura de tallador d'arbres, aprofita les seves vacances abocant pel broc gros totes les ganes d'expansionar-se i totes les

economies que ha reunit passejant l'avorritment entre Bata i Río Benito. Té certs costums adquirits al tròpic dels quals no pot renunciar i així ens assabenta que té sotmesa la seva amiga en les actuals vacances, en les hores que ell li és absent, a un cinturó de castedat el qual consisteix a enganxar-li amb lacre la culotte i el llombrícol, i si això no basta li venta uns llissades com si refés matalassos. I el bo del cas és

una barraca, passa molts dies encerclada en l'admiració d'un rotlló de badocs. És una negra que ha fet sort.

Hi ha natives romàntiques. El nostre interlocutor ens mostra una carta d'amor que rebé poc després d'haver abandonat una negra. En tota la carta, de dalt a baix, batega una tristesa infinita i una emoció sincerament sentida. La carta acaba així: «Adiós, amar ya no será más...»

Troncs d'arbre damunt de l'aigua a punt d'ésser embarcats

que la noia, acostumada al tracte, s'ha especialitzat en les relacions amb homes de Bata i així passa que brinda la seva amistat a uns quants d'ells, mentre no coincideixin en les vacances barcelonines. Per altra banda, la seva ampla comprensió dels costums de la colònia fa que la noia sigui molt rebuscada pels que arriben del golf llunyà.

A Bata, el nostre colon no té timbres ni gongs i crida el boy amb un cop de puny sobre les teclades d'un piano adquirit a posta. En fer explosió dintre la caixa esventrada les set o vuit notes esclafades ahora, el boy salta d'un bot al costat de l'amo. De bon matí, amb un fonògraf de trompa emplaçat a cada dormitori, desperta el personal de la factoria, mitjançant tres passos dobles ben marxosos pels tres avisos reglamentaris.

A Barcelona no perd festa ni nit que se li brindi. Així és que no faltà al ball del Círcol Artístic d'enguany, celebrat a la Bohèmia, on la decoració colonial féu que s'hi trobés tan com peix a l'aigua, que el mal del país, o sigui el que els francesos en diuen le coup de bambou, l'atacà de seguida... Bevé el conyac a galet i creient-se en plena explotació forestal, acabà a cops de puny amb la concurrència. Tal vegada els assistents a aquella festa el recordin...

A la Guinea — ens explica l'exuberant colon — no queda més recurs als cinc-cents europeus que hi habiten, per no sentir el spleen, que fer l'amor a les negres i beure fort i tothora, quan no a emborratxar els nadius amb gasolina i experimentar els seus efectes. Les indígenes, a poca edat, ja van informades per les monges del Col·legi de Religioses Concepcionistes del país, de les intencions que porta l'home blanc, la qual cosa les fa anar bastant estemordides i fa difícil certes conquestes... Quan una negra es porta bé amb un home blanc, aquest, agraït, li posa una mena de caseta i hortet que consisteix en quatre fustes que formen una barraca buida en les afores de la població... Quan una negra ha atès que li facin

Aquesta missiva íntima i sentimental contrasta amb una altra, de caràcter cerimoniós i fantasista, que rebé un dels directores de la Companyia Nacional Colonial Africana, d'un indígena que estava a la presó per un delictu comú, en la qual li demanava, per quan hagués complert la condemna: «una plaza de ayudante para su ilustrísima camioneta», i per donar més força a la seva petició, en-

Venus bruna

capçalava la carta amb una pòlissa d'una pesseta, enganxada sobre el paper i acabava fent acte de submissió: «su seguro servidor que espera al pie de su columna».

A Bata, ara, hi ha presó. No fa pas gaire que no n'hi havia. Ni tan sols un lloc per a recloure els arrestats, i aquests passejaven per tot arreu com els altres habitants i era corrent sentir dir a un personatge qualsevol, que estava tranquil·lament prenent la fresca o bevent un cafè i copa, que feia dos mesos que estava a la presó o que aviat quedaria lliure. Sembla que ara les coses van més seriosament i que ja no hi ha presos nominals, sinó efectius, i a més els fan treballar uniformats a asfaltar carrers i construir voravies.

L'anecdota colonial dels homes de Bata és espècie de facècies colorides i se'n podria fer un llibre. Poques coses, però, expliquen tocant la qüestió de la fauna, que per cert és a la nostra Guinea d'una riquesa d'espècies verament remarcable. Al Congo bel·ga la caça major és, si no prohibida, reglamentada i controlada per tal d'evitar l'extingiment de races. A la Guinea espanyola no és pas així; malgrat no ésser pas massa fàcil trobar bèsties grosses, tothom pot dedicar-se a perseguir-les. Un aristòcrata madrileny hi anà per un mes i hi estigué més d'un any per poder veure'n. Li va costar de trobar feres, però el dia que se n'anà, havia mort divuit elefants.

A l'illa de Corisco hi havia un hipopòtam que de tan vell ningú no sabia com pogué arribar-hi ni quan va aparèixer. Tan conegut era per la població indígena que es podia comparar al que fou l'antic elefant Avi pels barcelonins: un animal popular i inofensiu. Mireu si n'era, que s'estatjava pels volts de la població i a les nits es ficava en els carrers a menjar les deixalles que els veïns bondadosos i gairebé eternits li preparaven al peu de cada porta. De nits i de dies hom el remarcava passejant, sense que ningú hi parés massa atenció ni les mares apartessin la brivalla. A la població era un de més, una mena d'hipopòtam municipal... fins que un dia arribà a les possessions del golf de Guinea un funcionari del Govern, que era capità i es deia Benito...

El capità Benito era un entusiasta de les talkies de caceries de feres i de les emocions de la selva verge que l'havien entretingut els diumenges a la tarda quan estava a la Península. A aquell home, el Trader Horn l'havia emocionat de tal manera, que arribà amb unes ganes indomables de córrer la pólvora amb tota classe de feres i de perills. Naturalment, la seva sang de Quixot colonial quedà retinguda per falta de mesurar-la

amb les feres, ja que després de molts mesos d'estar al golf de Guinea encara no se li havia presentat l'ocasió de veure'n cap. Fins que un dia arribà a les seves orelles que a Corisco hi corria un hipopòtam i que hom el veia sovintet...

L'home creié arribat el seu moment. S'equipà i formà una expedició dels millors caçadors negres de la comarca, amb abundants municions de boca i foc, i féu su primera salida d'una manera sorollosa i marcial.

En arribar a Corisco, el primer que va veure fou, naturalment, l'hipopòtam que pasturava pacífic i mandrós pels volts de la població...

El capità Benito desplegà tota la tècnica. Aquest act... Aquell allà... Ell va creure sincerament que havia nascut per viure aquell moment... Es situà al mig, respirà a fons i avançà lentament, el dit al gallet del Winchester... Com que la bèstia continuava pasturant i feia cas omís dels preparatius guerrers que tenien lloc al volt seu, el caçador decidí jugar-se el tot pel tot, i per no errar-lo avançà més, i quan la tingué a tres metres li col·locà al damunt de la caranada tot el carregador del fusell. L'hipopòtam deixà sentir un esbufec, que fou de satisfacció, i s'hi deixà caure ple d'esllangiment...

I quan el capità Benito anava a posar-li el peu al damunt de l'espinada per fer-se retratar, en la sensacional foto de pieza cobrada per trametre a totes les amistats de la Península, veié sortir en peu de guerra tota la població en pes, que indignada venia a venjar la mort de l'hipopòtam municipal, i els atribulats caçadors ho haurien passat molt malament de no haver abandonat el cadàver, les municions i fins les armes i no haver fugit amb totes les cames cap a la llanxa que els esperava.

Aquesta fou l'extraordinària caceria del capità Benito, que aprofità qualsevol ocasió per narrar la mort de l'hipopòtam amant amb enlairaments heroics d'epopeia...

—Veus: aquesta taula és l'hipopòtam... Això d'ací és el riu... Aquelles cadetes, els negres. Aquesta cadira, jo. Doncs bé, la bèstia va anar cap allà, després en va envestir per l'esquerra... Jo vaig tirar-li així... —diu el capità Benito, mentre ho explica cada dia, i quan ho acaba d'explicar hi ha

L'APERITIV

Empordà-Rosselló. — A Figueres han volgut celebrar el centenari de la nostra renaixença amb uns Jocs Florals de l'Empordà i el Rosselló, i han tingut l'amabilitat d'invitar-me perquè anés a fer el discurs presidencial d'aquests Jocs. Com que jo a Figueres m'hi trobo com el peix a l'aigua i hi havia a més a més l'esquer de les fires i de poder contemplar de prop els poetes rossellonesos, que són els homes que porten les barbes i les americanes més impressionants d'aquest món, no cal dir que vaig anar a Figueres més content que un gos amb un os.

La festa dels Jocs Florals va ésser magnífica, però tota la gràcia i el perfum d'aquesta festa, tinc de confessar que provenien de l'aportació rossellonesa. Des del venerable poeta Berga, que és exactament igual que un Sant Josep d'aquells que van coronats de roses, i tenen una punta de carmí a cada galleta i uns bigotis emmendonats, fins als més tendres cantors rossellonesos amb un aire entre rural i il·luminat, passant per una respectable poetessa tota idíl·lica en el gris del cabell, en el sotabarba i en unes violetes de roba que li ballaven damunt del cap, aquests poetes de la Catalunya francesa ens han dut a Figueres l'inexaurible perfum de botiga d'herbolari de llur poesia bucòlica, ingènua i carregada de les millors intencions.

Són una mena de poetes que tenen tot de llengüetes de rossinyol clavades a les genives, i quan reciten llurs versos ho fan amb un so tan ornitològic, que nosaltres els catalans quedem durs i congestionats i completament mancats de fauna, de flora, de meteorologia i d'oli d'ametlles dolces. La poesia rossellonesa deu ésser de les poques coses que hi ha al món amb una bona fe autèntica; davant d'aquelles cigales d'or que duen clavades a les solapes del gec amb un èmfasi de trobadors medievals, i d'aquella manera d'amuntegar adjectius i de prodigar-los — adjectius que semblen trets d'un pot de confitura d'atzeroles — a nosaltres, encara que siguem mestres en Gai Saber i hàgim passat per totes les proves floralesques, ens fa l'efecte que revivim els moments més càndids de la nostra vida, i que tornem a l'època en la qual ens prenen les mides per fer-nos un gec que acabava amb una punxa damunt de les anques i que servia per fer la primera comunió.

Perpinyà i la seva comarca han dut a Figueres els pocs virgilians en samarreta que queden al món, però a més a més dels Jocs Florals, hi havia la cursa de braus, i per aquesta festa Figueres s'ha vist materialment inundada de tots els virgilians i no virgilians del Rosselló. Ultra les barbes idíl·liques, han vingut les barbes negres, hirsutes, les barbes de's grans sapastres, dels estripaquentos, del petit comerciant, del petit propietari rural, que enllà de la frontera somien en una verònica, i que al cap de mitja hora d'ésser a Figueres, aquestes barbes del Midi ja feien un tufet de pernod i es bellugaven amb una alegria francesa. La Rambla de Figueres produïa un efecte màgic; els centenars d'automòbils amb matrícula francesa han convertit l'aire en una mena de gelatina d'essències explosives; les terrasses dels cafès s'han omplert de pantalons de golf, que no eren ben bé això, sinó pantalons aficionats a pantalons de golf, perquè en les indumentàries absurdes aquesta gent de Ceret, d'Elna, de Banyuls, de Coll-llibre i de Rives Altas en saben un niu. Jo a les deu del matí vaig anar a l'Empòrium per veure si els havia quedat alguna cosa i els francesos ja s'ho havien acabat tot. Vaig veure una senyora que sucava un croissant en la copa de pernod del seu marit. És una combinació una mica original, però que en les gales de la senyora produïa unes reaccions calidoscòpiques: passava del taronja al roig i al violeta amb una facilitat de prestidigitador.

La nit abans, aquell barri dels gitanos i de les prostitutes, tan literari, que en diuen el Garrigal, treia fum com una gran cassola d'arròs. Carrabiners, soldats, pagesos i mariners de les dues bandes de la frontera, feien grinyolar les gramoles i fluïr els barrils de cervesa amb una fúria comparable a la que es produirà la vigília de la fi del món.

Aquest barri de Figueres és una cosa africana. Jo no he estat mai a Biskra, però m'imagino que deu ésser una cosa així com aquest barri. Les dones hi viuen tan cansades i amb els sentiments tan dissecats, que fa l'efecte que damunt de la seva gràcia decrepita hagi passat tot un exercit colonial. Jo coneix aquest barri des de fa bastants anys; l'he vist en nits d'hivern i de tramuntana, i m'ha fet l'efecte d'un aperitiu per anar-se a empassar el sopar de la mort; però en aquesta nit de fires i de rossellonesos el Garrigal bategava amb una inconsciència histèrica.

He dit unes quantes vegades, i no me'n penedixo, que Catalunya és el millor país del món, però poques coses hi ha a Catalunya que tinguin la vitalitat i l'alegria desinteressada de Figueres. Es per això que jo trobo aquesta ciutat tan simpàtica, i sempre que hi vaig em fa l'efecte que vaig a festa major. A darrera hora de la nit poètica de l'Empordà i el Rosselló, encara hi havia a cal Roig — aquell restaurant que no es tancava mai — els smokings i els vestits llargs del jovent cansat de ballar, però que encara no s'havia cansat de triturar aliment amb aquests queixa's tan esportius que gasten les noies i els nois de Figueres.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

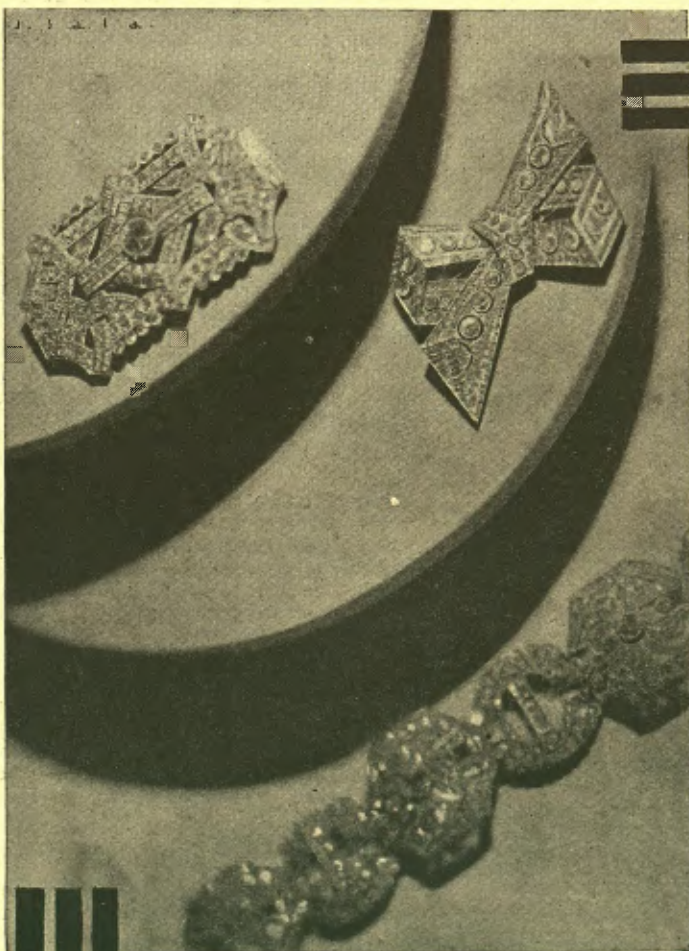
Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

Només les
pedres en-
galzades
amb un art
refinat me-
reixen el
nom de joies

J. ROCA

JOIER

Rambla del Centre, 33
Passatge Bacardí, 2

DOCUMENTAL

El meu "atemptat" contra Hitler

La setmana passada, un telegrama de premsa anuncià a casa nostra la detenció, a Alemanya, d'un hindú, acusat d'haver tramitat un complot contra la vida de Hitler. El misteriós hindú és un conegut poeta del seu país, i és el nebot més estimat de Rabindranath Tagore. (Aquest últim intervingué en l'assumpte de l'atemptat, avisat precisament per un radiograma de Barcelona.) Uns amics de Sumyendranath Tagore ens faciliten el següent interessant article, en què el jove escriptor hindú ens conta la seva aventura ocorreguda al «Tercer Imperi».

El 23 d'abril, a la tarda, vaig ésser detingut a la frontera italo-alemanya, a Rimsing, amb el meu automòbil conduït pel meu amic el baró von Vegesack. Sense dir-me a quines raons obeïa el meu arrest, em varen transportar a Munic, on m'emprisonaren, ignorant jo sempre els motius de totes aquestes mesures policiaques.

El tractament dels presoners que vaig veure els cinc dies que durà la meua reclusió, no es pot comparar sinó a les històries de les pàgines més negres de la Inquisició. Ens varen tancar, vint-i-tres persones — pertanyents totes a ideologies polítiques més o menys esquerranes —, en una cambra petita i sense ventilació. Moltes d'elles sofrien presó des de feia dos mesos sense que sapiguessin el perquè i sense haver estat enfrontades amb el jutge.

Els tractaments brutals que vaig poder veure amb els meus propis ulls, sobrepassen de molt tot el que es va llegir en els diaris estrangers. Un diputat comunista del Reichstag em va mostrar les cicatrius de la flagel·lació que va rebre dels hitlerians, dient-me: «Miri, això és la cultura alemanya d'avui.» Un jove net d'uns vint anys, de nom Rahm, va tornar a la nostra cambra després d'haver estat apallissat per segona vegada, i únicament per negar-se a produir falses acusacions contra els seus companys. Amb grans dificultats el vàrem assegurar a un seient de palla, i les seves ferides el varen impossibilitar de repenjar l'espallida dolorida.

El dimarts al matí, varen entrar a la nostra cella un jove amb la cara desfeta i ensagantada. Duia un braç lligat que li varen rompre els de les seccions d'assalt per haver-se negat, funcionari d'un sindicat social-demòcrata que era — de nom Führer —, a lliurar-los certs papers que aquells li exigien. El varen colpejar amb un bastó, li varen trencar el braç i li varen produir una ferida d'arma blanca a la vora de l'ull.

Tots aquests casos no formen una excepció; avui dia, semblen fenòmens normals a Alemanya. Quasi tots els meus companys de cella varen sofrir tractaments semblants, després d'haver caigut a les mans dels de les seccions d'assalt, fora i dins de la mateixa presó. Ens va ésser completament impossible descansar la nit, ja que els cops, els crits i els plans de les víctimes o dels ferits ens varen impedir de dormir.

El tercer dia de la meua detenció, vaig saber per un company novament arribat (que se n'havia informat per la premsa) que el meu arrest s'havia efectuat per haver preparat jo un atemptat contra la vida del canceller! Es evident que aquesta absurda imputació criminal obeïa a purs motius de propaganda, imaginada potser per algun funcionari del nou

Ministeri de Propaganda i de l'Aclariment del Poble. Un hindú que ve d'Itàlia per a assassinar el Führer! —quina cosa més romàntica! (El meu viatge era motivat, no cal dir-ho, per raons completament diferents. Tinc els meus llibres i tots els meus havers, casa, instal·lació, a Berlín, on estudiava fa poc.) Els càlculs d'aquests senyors eren massa senzills: volien produir un ambient simpàtic al pobre canceller alemany, perseguit

Sumyendranath Tagore

per assassins de tota mena. Es curiós que mentre la detenció d'assassins com jo es comenta llargament a la premsa, no es publica mai res de la nostra alliberació, una vegada esvairts els falsos càrrecs formulats contra nosaltres. I la notícia d'un atemptat frustrat, d'un nou complot tramitat contra el règim, serveix per a justificar fins a cert punt els mètodes de terrorisme...

Certs grups d'homes de les seccions d'assalt varen exigir repetidament que es fes *kurzer Prozess* (judici sumariíssim) amb mi i que m'afusellessin senzillament, sense més ni més!... Tots els dies, nodrides hordes de hitlerians desfilaven per davant de la meua cella, per a veure empresonat l'hindú que volia assassinar Hitler. Em varen fotografiar amb un número a la meua espallida, i em varen tractar com si el meu assassinat hagués estat alguna cosa més que un pur joc de fantasia, un luxe que es permetia algun senyor del Ministeri de Propaganda.

Finalment, al quart dia un jutge es va dignar ocupar-se de mi. Vaig protestar violentament, i finalment, després de tantes indignitats, em varen posar en llibertat. Però el que vaig sofrir jo, no és res si ho comparem amb els sofriments de què són objecte els milers i milers d'emprisonats polítics del «Tercer Imperi». Qui gosaria encara dubtar que l'Alemanya actual es governa per uns criminals d'instints bestials que sobrepassen amb llurs ignominies els boigs més sanguinaris de la humanitat?

SUMYENDRANATH TAGORE
París, maig de 1933.

Mirant a fora

Veritats evidents

Ara que l'atac dels japonesos vers Pequín s'accentua cada dia, reprèn actualitat un curt diàleg sostingut en la darrera sessió de la S. de les N., entre un coronel de la delegació francesa i un agregat naval japonès.

L'europeu, amb molt de tacte, exposava a l'oriental els perills de la intervenció armada al Jèhol.

—Però no hi ha una frase francesa—digué el japonès—que diu que no es poden fer truites sense trencar ous?

—Sí, és veritat—respongué el francès—; però és que no es fa una truita sempre que es trenquen ous.

Hindenburg, màquina de signar

Un home de negocis alemany tenia hora rebuda per veure el president Hindenburg. Però, arribat puntualment, hagué de fer una llarga espera. Per passar l'estona, es tragué un sandvitx de la butxaca i començà a menjar-se'l.

Ja era a mig, quan el secretari Meissner entrà dient: —El president us espera.

El visitant, estalviador, deixà el sandvitx sobre una cadira, pulcrament protegida per un paper.

Aleshores, Meissner: —Perdoneu que llençi aquest paper. Si per casualitat entrava el president, voldria firmar-lo.

El nas dels nazis

Es fama que els blancs trobem que els negres fan una certa pudoreta. En compensació, els japonesos es senten incomodats per l'olor dels individus de raça blanca; però són incapaços de distingir, per l'olfacte, un escandinau d'un italià.

En canvi, es veu que els nazis tenen el nas més fi. Tres tractadistes, Gunther, Fischberg i Henning, sostenen que totes les races es distingeixen per una olor específica, i indiscutiblement els individus de raça semítica desprenen una olor intolerable per als bons aris.

I amb aquesta mania alemanya de complicar les coses, l'Institut de Recerques racials, segons un diari hongarès, ha inscrit al seu programa el problema de l'olor humana.

Ei navegant solitari

Tot Marsella ha anat en renou darrerament amb motiu d'un procés intentat per Alain Gerbault contra una publicació illustrada marselesse que deia en un article que el navegant solitari havia sortit clandestinament de Marsella per no pagar uns quants botiguers; que pertot on anava exhibia una despreocupació excessiva; que menjava amb els dits... i altres afirmacions de naturalesa més delicada.

Els testimonis citats per Alain Gerbault han declarat que sempre han vist en ell un home correcte i un perfecte gentleman.

Ara que és versemblant que, trobant-se sol a bord de la seva embarcació, mengi de regades amb els dits.

La perruca de Rockefeller

Aquests dies ha fet vint-i-sis anys que en alguns diaris es podia llegir la notícia següent:

«Segons una agència anglesa, la duana americana ha confiscat la perruca que el conegut multimilionari Rockefeller s'havia en carregat a París. Rockefeller havia declarat com a valor de la perruca, la módica suma de 300 francs. Però els duaners, que havien admirat la flonjor dels cabells i llur matís delicat i versemblant, no s'ho van acabar de creure i l'han evaluada en 625 francs, preu rebutat, segons els experts perruquers de Nova York, i més si es té en compte que, segons es diu, la perruca ha estat elaborada amb els cabells d'una coneguda beutat parisenca.

«Així doncs, Rockefeller haurà de pagar un suplement, si vol lluir aquesta obra mestra de l'art capil·lar. Però potser traduirà el seu mal humor provocant a Wall Street un moviment que podria fer baixar el dòlar.»

Fa pocs dies vàrem veure el nonagenari rei del petroli en un reportatge cinematogràfic. Encara que no es va treure gaire una mena de barret de mitja copa que portava, la perruca, si en duu, semblava en bon estat. I, de totes maneres, el dòlar ha baixat.

Amabilitat

Hom discutia davant de Tristan Bernard el tema que Denys Amiel ha tractat darrerament en el seu Age de fer: el maquinisme és perjudicial a l'home?

—Cal no exagerar —féu suaument Tristan Bernard—. Es increïble com la invenció de l'ascensor ha multiplicat les visites d'amics.

DUES NACIONS ES BARALLEN

Tres lletres del Chaco

Invariablement, a les seccions d'informació estrangera dels diaris hi ha un reconent destinat a unes notícies que modestament solen encapçalar-se amb el títol estereotipat: «El conflicte del Chaco».

El Chaco! De punta a punta del continent americà no hi ha cap nació per anar a la qual des de Barcelona calgui fer tants dies de viatge i s'hagi de despendre tanta moneda com Bolívia. S'hi pot anar per dos ca-

a la Argentina perquè es la principal causante de la guerra. Possiblement la campanya durarà unos dos mesos més i ya a nadie escapa de quén será la victoria definitiva. Te aseguro que a veces tengo ansias locas de viajar al Chaco para presenciar las proezas de nuestros soldados, sobre todo infantes y aviadores, que están llenando de asombro a la América entera. Aunque parezca paradójico [hem de tenir present que a Bolívia hi

Paisatge del país mig desert que es disputen Bolívia i Paraguai

mins: o bé pel canal de Panamá, pel Pacífic, desembarcant al Perú per després haver de fer dies de tren fins arribar a La Paz; o bé per l'Atlàntic, per desembarcar a Buenos Aires, on s'ha d'agafar trens que malgrat ésser rapidíssims estan de Buenos Aires a l'alta Bolívia tants dies com hi ha de Barcelona a Buenos Aires. Quan s'ha fet aquest bon camí, aleshores ve el treball bo: de la capital boliviana al sector de lluita del Chaco, anant de pressa, de pressa, sempre hi ha més d'una setmana. S'han de travessar valls i carenes sense el mal guiatge d'un camí de roders. Al dret amb cavalls o, més sovint, amb llames. Bolívia, per a proveir les seves tropes del front, ha de travessar país de la República Argentina. Per fer-ho directament necessita aeroplans que sobrevolin alteroses muntanyes.

Totes les notícies que ens arriben dels fets que allí es produeixen són tendencioses. La informació es fa a base de comunicacions oficials. Si les llegiu, mai sabreu qui ha conquerit un fortí. (La guerra tota, absolutament tota, és a base de fortificacions: un clos amb quatre barraques i quatre metralladores.)

Una al costat de l'altra, en aquest moment, tinc tres cartes de guerrers del Chaco. Són gairebé contemporànies. Es complementen.

Aquestes tres cartes vénen a concretar les diferents tendències de la nombrosa colònia universitària boliviana i paraguaiana (avui totalment repatriada) que hi havia a Barcelona. Entre diferents Facultats universitàries en coneixia més d'una vintena. Tots, un darrer l'altre, han marxat. Ja feia dos o tres anys que tot sovint s'apressaven a fer la maleta moguts per una falsa alarma. No es decidien a fer el llarg viatge per la inseguretat que en arribar allí tot ja estigués tranquil, o, al contrari, ja no hi hagués res a fer.

Aquest estiu, però, l'èxode va iniciar-se. Marxaven tots borrotats d'entusiasme i bel·licositat. Només en vaig veure un que marxés compungit: era un paraguaià acomiadat a bord per dos bolivians companys de dispesa, amb els quals durant quatre cursos de Medicina havia estret llaços d'amistat.

Tots aquests nois acostumaven a tenir molta plata. Iniciaven la seva vida, que, començant de doctorcillos, havia d'acabar en generalíssim, ambaixador o president d'una Cambra legislativa.

Els que marxaven fa nou o deu mesos estaven enardits, parlaven sempre de les grans quantitats de plomo que engendrarien pel Chaco Boreal. Els que han marxat darrerament s'ho prenen més suaument. De bolivians o paraguaians—d'aquests n'hi havia ben pocs—només en tenien la nacionalitat. Més d'un assegurava que no tornaria: al Chaco, els mosquits i la febre són de més perill que les bales. Havien rebut uns oficis terminants; una de dues: o es posaven en camí o el Govern se'ls quedava les terres. Tot seguit pujaren la palanca del primer vaixell arborats de patriotisme.

Les tres cartes que dic pertanyen: una a un bolivià optimista fins al moll dels ossos; l'altra a un segon bolivià de negre pessimisme; la tercera a un paraguaià valent per anar de cap contra les parets.

La més informativa és la primera; així com de les altres farem un resum del que diuen, d'aquesta no podem resistir la temptació de reproduir-ne uns eloqüentíssims fragments.

«En esta tierra seguimos defendiéndonos de la perfidia de los guaraníes [alludeix despectivament els paraguaians donant-los el nom d'una tribu d'indis que hi ha escampada pel sector del Chaco corresponent al Paraguai] i de los argentinos, que veladamente nos combaten. No les tenemos miedo y la prueba es que recién hemos empezado nuestra ofensiva con los mejores auspicios y coronada con varias victorias. Al principio fué cosa muy difícil, debido a las largas distancias y a la falta de viabilidad, fuera de que nosotros no estábamos preparados como lo estaban ellos. En fin, la cosa va por muy buen camino, siempre que la Liga de Naciones o las potencias del A. B. C. [les potències arbitrals, Argentina, Brasil i Xile] no quieran meter su pata. En cualquier organismo en que entre la Argentina [hom no ha d'oblidar que l'Argentina posseeix el bo i millor del Chaco; es va fer la part del lleó, segons ells; el sector més ric, quantiosament productiu, l'anomenat Chaco Austral o Gran Chaco] no nos conviene confiarnos. En Bolívia, más que al Paraguai, se odia

ha tres vegades més habitants que a Paraguai, on no arriben al milió], tenemos menos hombres en campaña de los que tiene el Paraguay, debido a que este país ha movilizado a todas sus reservas hasta los cuarenta y cinco años de edad; en cambio Bolívia, sólo hasta los veinte y nueve. Con la toma de Nanawa, la suerte de la campaña estará ya decidida y la causa de la Civilización en América salvada. Referente a mi persona, estoy prestando mi servicio en el Ministerio de... en la capital. Gozo del afecto de todos mis jefes, quienes son tan amables de augurarme un magnífico porvenir. Es cierto que el trabajo es abrumador y el cargo que estoy desempeñando de una responsabilidad y discreción indiscutibles. Todo eso me hace trabajar con más ahínco si cabe. Te incluyo una fotografía de soldado, por ella podrás apreciar que no me cae tan mal el uniforme [calcat al de l'Exèrcit alemany; d'altra banda és conegut el paper de's alemanys; hi ha generals, aviadors i oficials en general, que combaten en qualsevol dels dos fronts. L'un país acusa l'altre de tenir gens als estrangers a sou]; en fin, por lo menos así lo dicen las damas de por acá, que, dicho sea de paso, me han dispensado una de las acogidas más cordiales. Debo confesarte a fuer de sincero, que me he quedado admirado al encontrar este país tan cambiado. El modernismo ha hecho presa de todas las clases sociales, sin duda por la influencia yanqui. El idioma inglés se va imponiendo cada día más y el español que se habla está plagado de modismos...»

La carta de l'altre bolivià no és tan poètica. Més que prosaica, és escèptica. Es veu que no l'arrossega l'entusiasme.

Ell diu que la guerra del Chaco no la mou altra cosa que un punt d'honor de les dues nacions belligerants. Ambdues són l'ase dels cops de tot Amèrica del Sud. Bolívia, principalment, és l'única nació que no té sortida al mar. Està prop del Pacífic, però Perú i Xile —per la cèlebre i sanguinosa regió d'Antofagasta—li tanquen el pas. Ara diu que vol una sortida per l'Atlàntic: si per dir una cosa o altra. Per arribar-hi hauria de seguir el curs del Pilcomayo fins a desembocar al riu Paraguai, en el lloc on hi ha Asunción, la capital; hauria de continuar resseguint el dit riu fins desembocar novament al riu Paraná, des d'on —encara—hauria de desembocar al riu La Plata per anar a parar —finalment— al Mar del Plata. En una paraula: una quimera si es té en compte —amb una ullada al mapa n'hi ha prou— l'extensió d'aquests rius i la dificultat de navegació en els dos primers, tot i que el Pilcomayo ni tan sols arriba a La Paz. Al·legar raons de necessitats colonitzadores no pot ésser perquè Bolívia encara té moltes regions centrals per colonitzar.

Aquesta lletra acaba amb planys. Es dol de l'encallament de la nació i de la xarxa d'emprèstits que a l'empar de la guerra creen astutament a Bolívia els banquers de Nova York. L'anglès es parla arreu... Qui mana, realment, a Bolívia?, pregunta.

El paraguaià —qui ho diria que el seu amic més íntim és bolivià! —s'expressa en tons de desesperat coratge. Va contra tots els veïns. Què hi fa que Paraguai no pugui arribar a tenir un exèrcit superior a 15.000 homes! Si cal, desapareixeran tots els ciutadans. En altres guerres, principalment en la de 1870 —en la qual el seu territori es veié reduït considerablement—, contra els seus veïns: Brasil, Argentina i Uruguai, anaren al front batallons sencers de minyons de dotze i quinze anys que es fonien com per encant. Abans d'aquella guerra Paraguai tenia 1.337.000 habitants. Acabada la campanya en restaren 221.000.

I bé —el paraguaià que escriu aquestes xifres com si hi trobés un especial plaer masoquista—; acaba dient: «actualment som uns 850.000 ciutadans... encara que quedem cinc centenars... i què?... mentre no hàgim abandonat cap fortificació...»

Mentrestant, heus ací un dels darrers comunicats oficials. «En el sector Gondi se luchó a bayoneta; en varios puntos se continúa combatiendo. En los demás frentes, sin novedad.»

Remarque, en la seva famosa novel·la, fa morir al protagonista el dia que la comunicació oficial diu que «Res de nou a l'Oest...»

CARLES SENTÍS

Arreu del món arriba la fama del nom

E. FUREST

per les seves Camises i els seus articles de vestir

Això ha estat possible pel fet de servir bé, durant 35 anys, els nostres clients

Totes les novetats són ja arribades

Passeig de Gràcia, 12 i 14

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correus: Apartat 190
Telèg.: "Carburas"BARCELONA
Mallorca, 939

Telèfon 78019

CARBUR DE CALCI: Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99 %, DE PURESA. Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANES I FERRO SILICI :: SOCARRIMAT I SECAT de fideles seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

SASTRERIA

F. Vehils Vidal

7, Plaça Universitat, 7
Direcció: M. PELLICER

REBUDA la primera col·lecció de novetats país i estranger, per aquesta primavera.

PREUS LIMITATS

EL CINEMA

LES ESTRENES

Films doblats

El primer pas per introduir el català dins la pantalla sonora no ha estat precisament afortunat. Encara que es fa difícil donar un judici categòric del film francès *Bric à brac*, que no coneixem sinó a través de la versió catalana *Draps i ferro vell*, ens sembla que no és gaire arriscat negar-li tota categoria. Les imatges són prou eloqüents per traïr l'original: un film mediocre.

Per què els explotadors d'aquest film l'han triat enmig dels centenars de films que tenien per elegir, per provar amb ell la for-

matge. Res d'això. El diàleg no s'interromp mai, i com que tothom declama amb el mateix èmfasi, la sensació de monotonia és innegable. Per què no haver elegit un film més cinematogràfic? No veiem avui el cinema parlat evolucionar vers una fórmula internacional, restringint més i més la importància del diàleg, subordinant el sentit d'aquest a l'expressió eloqüent i moltes vegades autònoma de les imatges?

Els dobles no estan precisament a l'ordre del dia. Nosaltres havíem tractat de defen-

Els protagonistes de «Sis hores»

tuna d'un doblatge en català? Misteri. Diuen, tanmateix, que efectivament seran molts que davant de *Draps i ferro vell*, per dissort, es trobaran com a casa. Per les coses que diuen aquells personatges totalment transparents, per la manera com les diuen, *Draps i ferro vell*, recollint una lamentable tradició teatral que continua entre nosaltres fructífera avui encara, ens fa el mateix efecte que una astracanada d'en Màntua. És una desgràcia, però és així mateix! És el teatre de l'espardenya i del porró! Molt mala manera i molt poc patriòtica manera de començar, perquè el que potser no és sinó un fet fortuït, podria ésser pres per un fet intencionat, i tenim massa raons per creure més aviat això darrer que no pas altra cosa.

Tota la propaganda feta a l'entorn del film ens ha semblat excessiva. No s'ha arribat fins i tot a alludir Ausias Marc, l'occitània, la Renaixença, ens uns solts tramesos a la premsa per fer la propaganda del film? És una cosa sobre la qual val la pena de cridar l'atenció, per tal com ara ens ve al damunt una nova etapa de la cinematografia nacional que tindrà, no en dubteu, les seves repercussions sobre la independència de la crítica.

I parlem dels dobles? El que xoca en aquest film és l'excés del diàleg. A priori, havíem suposat que el film triat tindria un diàleg concís com és el que s'estila avui, circumstància que facilitaria la tasca del do-

sar-los aquí mateix i no ens en desdím. El que pensàvem aleshores era en la possibilitat de crear un film comportant un diàleg discret, que els realitzadors pensarien ja, amb anterioritat, doblar en diversos idiomes, i pensàvem també, lluny del cinema, en les repercussions que els estudis conduïts en aquest sentit podrien tenir en les investigacions filològiques i fonètiques. Demés, ningú no negarà que la mala impressió que ens donen els dobles obeeix quasi sempre a la mediocritat dramàtica en la declamació i timbre dels encarregats del doblatge, ja que les aparences visuals queden prou salvades per conformar els més exigents, la qual cosa no vol dir pas que no sigui cent voltes preferible la versió original a la versió doblada, com hem pogut comprovar-ho amb *Remordiment* i *Què val el diner*, tan emocionants en anglès, tan catastròfics en castellà. Sobre aquest punt, tothom d'acord. El doble no és defensat sinó com un mitjà susceptible d'un perfeccionament indefinit i com un mal menor.

Adhuc en films perfectament doblats, com és el cas de *Sis hores*, tots tenim la impressió que ens escamotegen quelcom d'importantíssim: la veu dels personatges reals, i no cal dir si és primordial això. Ara que ens hem fet un tip de sentir parlar sense entendre el que diuen, hem pogut comprovar fins a quin punt el timbre, la modulació d'una veu traïxen un personatge tant com els trets d'una fesomia.

Sis hores, film de W. Dieterle, i *Draps i ferro vell* no acrediten els dobles; ni tan sols el cinema, que consti! Ara, que el fracàs del darrer ens importa més perquè revela una lamentable orientació en la manera d'enfocar la possible introducció del català en el cinema.

JOSEP PALAU

CAPITOL

DISSABTE, ESTRENA

Africa Indomable

EL MILLOR DOCUMENTAL DE TOTS ELS TEMPS

i el formidable actor

EDWARD G. ROBINSON

en el més característic dels seus films

Dos segundos

Dirigit per

MERWYN LE ROY

Warner Bros-First National

ACTUALIDADES
RAMBLA CATALUNYA, 37 - TELÉFON 11701

- **Gaumont Super News**
Les més recents notícies mundials.
- **El pueblo que se ahogó**
Interessant documental de la construcció d'un pantà, comentada en espanyol.
- **Paramount News**
El derogament de la llei seca als EE. UU. solucions en part la crisi del treball. Manobres de l'exercit a Itàlia. Regres de toles a Joiville. Ofensiva contra la crisi a New-York.
- **Magazine Atlàntic**
Curiositats i rarses mundials comentades en espanyol.
- **Eclair Journal**
Festa de primavera a Niça. Raid aeri al Sahara Anglo-Marroquí. Exposició de flors a Bèlgica. Reunió de diplomàtics a Roma. Els xinesos evacuen Kupeikof. Gran carrera d'automòbils a Mònaco. Comentat en espanyol.
- **Notícia especial**
Arribada a Madrid del Vice-President de la República Argentina.

Continua des de les onze del matí a la una de la nit.
Localitat única: UNA PESSETA
Aparell Western Electric

Exit en la mida
Corbates inatragables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Teléfono 11655

FITÓ
BARCELONA

Agència exclusiva per a la venda de
MIRADOR
Societat General Espanyola de Llibreria
Barbarà, 16 *** Teléfono 14186

PANORAMA

Concurs "Mirador"

Hem de demanar perdó als nostres lectors si, contra el que prometem, no donem avui el resultat del concurs cinematogràfic que, amb tanta aflluència de participants, hem celebrat darrerament. La bona voluntat de voler satisfer aviat la legítima impaciència dels concursants ens enganyà fent-nos creure que avui ja estaria llistat el laboratori escrutini.

A més a més, l'escrupolositat amb què hem volgut dur a terme aquesta consulta als nostres lectors, potser ha ajudat a retardar una mica la coneixença dels resultats.

Perquè l'escrutini es realitza amb el màxim de garanties: davant el notari d'aquesta ciutat senyor Ramon Faus, el qual certificarà el resultat.

Podem avançar, ara, una primera impressió que es despren dels recomptes fins ara fets: que el film *Noies d'uniforme* és de tots, el que, fins aquest moment, va al davant de la llista.

"O. K. Amèrica"

Amb el títol de *La segrestada* està a punt d'estrenar-se el film que porta com a títol original *O. K. Amèrica*, dirigit per Toy Garnett, un nom poc conegut però que compta en el seu actiu una altra pel·lícula d'allò més estimable: *El seu home*.

O. K. Amèrica és una pel·lícula de gangsters i periodisme, portada amb un tren i una vivacitat que és el propi dels films americans més reeixits. Sobretot en aquest gènere fulletonesc dels films de gangsters, i més encara quan s'hi barreja un altre element de tant dinamisme com el reportatge, el ritme viu de la pel·lícula és una gran condició, que *O. K. Amèrica* reuneix en alt grau.

Una particularitat a assenyalar a aquest film, és la seva contradicció amb el tarannà general dels films americans, per als quals un *happy end* sembla immancable. Doncs bé, *O. K. Amèrica* acaba d'una manera desastrosada, però força més verssemblant que si fos un final feliç.

K
U
R
S
A
L

UN ESDEVENIMENT!!

11 plens imponents en 5 dies consecutius

UNA OVACIÓ

espontània de simpatia al final de cada representació

Això és

Mercedes

Direcció: J. CASTELLVÍ

El film que no defrauda

Èxit clamorós dels populars artistes:

Josep Santpere - Rafael Arcos

amb Carme Aubert - Héctor Morel

Jaume Planas

amb els seus discos vivents

Un triomf de la producció nacional

En escena: Actuació personal de RAFAEL ARCOS

Tarda: 7 3/4 Nit: 12 1/2

Prengui les seves localitats amb temps
Es desparten sense augment de preus a les taquilles del Kursaal. - Preus:
Preferència: 2 ptes. - Especial: 1 pta.

DE PROXIMA APARICIÓ

Múrcia,
exportadora
d'homes

Reportatge de
CARLES SENTÍS
amb fotografies inèdites

Edicions MIRADOR

EL QUE SOVINT NO SE SAP

Com es fa un film

De tots els que col·laboren en la realització d'un film, la tasca del primer ajudant és potser la més ingrata i de major responsabilitat. Representant del servei de producció, és responsable de la bona marxa i regularitat del treball d'acord amb el temps que s'ha fixat per endavant per a la realització de la pel·lícula. Com ajudant, li correspon de fer la llista dels decorats i escenes i dels actors que han de figurar-hi; demanar amb temps raonable, al servei corresponent, els accessoris que calguin — això quan l'estudi posseeix

el màxim rendiment possible dels actors. No s'ha d'oblidar tampoc que el cinema és sobretot *pictorial*, i que el so no és més que un complement de la visió que ve a reforçar i intensificar l'emoció que la imatge ens comunica.

Tant els cameramen com els enginyers del so, encara que a les ordres del director, tenen autonomia dintre del *set*. Immediatament a les ordres dels primers es troba l'equip elèctric, sense que ningú, ni el director, pugui intervenir — llevat de casos excepcionals —

El director alemany Reichmann amb el seu ajudant i els fotògrafs

l'esmentat servei auxiliar; si no, ell mateix haurà de cercar tot el que calgui —; convocar els actors — de la presència dels quals al *set* a l'hora fixada és responsable — i seleccionar els extres; organitzar el servei de maquillatge; ocupar-se dels equips i dels serveis de transport quan es surt «d'exterior»; comprovar cada dia que tot està en ordre per a filmar i preparar, al cap del dia, la feina de l'endemà; per últim, secundar, dintre i fora del *set*, la tasca del postor en escena, interpretant i posant en vies de realització els seus dissenys. Un bon ajudant ha d'ésser capaç de reemplaçar el director en qualsevol moment.

La creació d'un film requereix, com la de tota obra d'art, en què l'executa, temperament artístic i tècnica de l'ofici. No s'improvisa un bon ajudant, com tampoc pot improvisar-se un bon director d'escena cinematogràfica, i bona prova en tenim amb els resultats assolits pels que, sense una preparació adequada, han preses — i pretenen encara — dirigir pel·lícules.

Continuïtat, *tempo* i naturalitat són les condicions essencials que ha de reunir un film, i la manca d'una qualsevulla d'elles basta per anihilar l'efecte de les altres dues. En parlar de naturalitat, em refereixo a l'harmonia que cal que hi hagi entre els personatges i l'atmosfera que els rodeja. L'afectació i la falsedat han d'ésser proscriuïtes absolutament del cinema. El galan i la dama joves han d'ésser joves de debò. L'èmfasi en el diàleg i l'exageració del gest, usuals i fins indispensables en el teatre, són estèrils i perjudicials en la pantalla, on el gran pla d'una mà que es crispa, per exemple, basta per a transmetre immediatament al públic l'emoció estètica que se li vol comunicar.

L'elecció dels actors ha de fer-se segons el tipus que cada un ha d'interpretar, i el director ha de sorprendre la realitat al vol, estudiar les figures, les entonacions, les paraules — tot el que són manifestacions de la vida — compenetrant-se de la psicologia dels personatges, no sols per a presentar-los amb una fesomia general que no dissoni del medi en què es mouen, sinó també per a obtenir

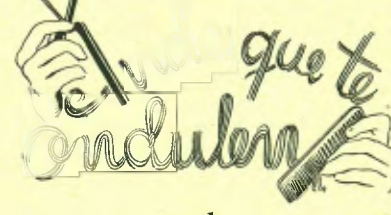
en tot el que es refereix a llum. El postor en escena tria els angles i la collocació de les càmeres, explica al cap operador el que desitja i el moviment dels actors, i a càrrec d'aquest darrer queda l'obtenció d'una bona fotografia. Aquí, com en tota la realització del film, l'estreta col·laboració i compenetració del director amb tots els que treballen a les seves ordres, és indispensable.

Però, tret de raríssimes excepcions, existeix un antagonisme profund entre els cameramen i els enginyers del so, antagonisme basat en les dificultats que la presència del micròfon representa per a la càmera, i viceversa. Així, per exemple, en un *long shot* — vista de lluny —, perquè el micròfon no penetri en el camp que abasta l'objectiu de la càmera, ha de collocar-se sumament alt o retirat, amb perjudici de l'enregistrament del so, mentre que altres vegades són els cameramen els que han de sotmetre's a les exigències del micròfon, col·locant els llums de manera que no projectin llur ombra en la part visible del decorat, encara que sigui en detriment de la fotografia. (Gaumont, de París, ha utilitzat darrerament unes càmeres amb un dispositiu especial per a registrar el so, que sembla que han donat molt bon resultat.)

DECARLO

El riure és propi de l'home, sobretot dels que van a veure

COIFFEUR POUR DAMES

COLISEUM

És un film Paramount

DILLUNS, ESTRENA DE

Una MUJER PERSEGUIDA

És un film Paramount, dedicat a les mares de tot el món

Neveres Westinghouse

L'única marca que garantitza tots els seus models per 4 anys

Auto Electricitat S. A.

DIPUTACIÓ, 234

AL SERVEI DEL PÚBLIC

EL TEATRE

LES ESTRENES

Stève Passeur, La dona que compra marit
(Teatre Romea)

Quant a la intenció de Passeur en escriure *L'Acheteuse*, quant al seu punt de vista amb referència a la intriga que ens hi presenta, quant al seu concepte sobre la qualitat anímica dels seus personatges i la veritat de llurs caràcters, ens sembla que són ben diferents dels que han presidit la interpretació que ha donat a l'obra la companyia del Romea.

Bona prova en favor d'aquesta suposició nostra — per si altres coses no ho fossin prou — és l'acabament que ha estat donat a *La dona que compra marit* pels seus intèrprets

tampoc el preveien alguns dels actors — ens molestava perquè la veïem tan lluny de la pròpia del drama, han aconseguit acostar-la més a la mida amb què s'han de pendre aquestes incursions d'aficionat pels terrenys de la psiquiatria clínica.

També val a dir, però, que aquesta interpretació els ha costat ben poc esforç, puix que és la que naturalment els surt de dins. Hom dirà que és que no han entès l'obra. I en això potser estarem ben d'acord, i afegirem que, per nosaltres, la millor manera d'entendre certes coses és no entendre-les.

La traducció de Soldevila, fluida i impecable. Soldevila ha sabut donar-nos les cruditats més repel·lents amb llenguatge sobri i

Rítmica a la Sala Studium

Jacques Dalcroze està tip de dir-ho i repetir-ho: «No sóc un home de teatre. No autoritzo cap dansari a produir-se en públic com a deixeble meu. Car l'ensenyament de la música no és més que una preparació als estudis artístics especialitzats, i no constitueix un art sinó en certs casos particulars.» Doncs bé: malgrat aquestes declaracions formals del creador de la música, molts dalcrozistes s'entesten a portar al teatre uns simples exercicis apresos, que ells titulen pomposament *dances*. No ens interessa la música. Només la suportem com estriada preparació. Preparació més musical que gimnàstica. Però el que no podem tolerar són les anomenades *dances rítmiques*.

Per què? Heus-ho ací. El ritme musical, percebut per l'orella, i el múscul, és reproduït per les dansarines rítmiques per mitjà d'uns moviments primaris que ja analitzarem més avall. Es a dir que converteixen la dansa en esclava de la música. Consideren la música com a fi i no com a mitjà. Per consegüent, oblidem que la dansa és un art completament autònom, que no necessita l'ajuda de cap altre. Un art tan independent, que la plàstica i el dinamisme fi en si, que és la dansa, haurien de precedir i determinar l'acompanyament musical.

La dansa clàssica és l'única que respecta aquesta autonomia. L'única que no reproduïx ritmes de la música, sinó que en crea. Crea els seus ritmes propis, ritmes corporals. La dansa rítmica, per contra, amb esperit de vassall, es lliura lligada de peus i mans a la música. La dansarina rítmica desitja àvidament que la música actuï en ella. Amb les orelles obertes de bat a bat i l'ànima en tensió, escolta atentament la música i, sota la seva influència, s'estremeix com la sensitiu fregada per un dit i branda com el bri d'herba mogut pel vent. «D'aquest fantasma o d'aquesta ombra — ha dit Levinson — han volgut fer un gènere independent. Es com si atribuïssim a una imatge reflectida en un mirall les característiques d'una pintura de cavallet. Una ballarina rítmica és tan poc dansarina com un metrònom instrument de música.» En efecte: en comptes d'estudiar a fons la funció i l'arranjament dels mots del vocabulari coreogràfic, en comptes de fabricar-se una sintaxi segura que li permeti d'establir una successió de passos, que serà tan ordenada com la successió d'imatges d'un bon film, en comptes de crear, en un mot, la dansarina rítmica es limita a reproduir amb moviments elementals el ritme de la música. *Tabernacle de la música, el seu ressonador-vibrant*, com ha dit un crític, la dansarina rítmica copia amb poses el text musical.

La dansa obligada a jugar el rol subaltern d'art aplicat! Diaghilev fou acusat diverses vegades de supeditar la dansa a la dictadura del pintor de decorats, a la pantomima, a tota mena d'accidents. Els Sakharoff supediten la forma a la decoració, l'essencial a l'accessori; són esclaus de tota llei d'elements secundaris. Els dalcrozistes supediten la dansa a la música... Exemples eloqüents de la degeneració creixent de la dansa, que culmina en la rítmica, la qual, abolint tota disciplina, naufraga en unes divagacions de cultiu fàcil. La rítmica ha posat la dansa a l'abast de totes les senyorettes de casa bona. Les mams, que es moren perquè les amigues puguin exclamar *que és bufona!* davant les postures més o menys grotesques de la seva filla, no fan estudiar dansa clàssica a les nenes, no. Es massa difícil. La seva pràctica exigeix un esforç massa dur. Les fan estudiar dansa rítmica. És més fàcil. En efecte, partidàries decidides del mínim esforç, les professores rítmiques exclouen curiosament els passos d'escola de les seves lliçons. *Acrobàcies de circ*, hem sentit dir a alguna, en parlar d'aquests.

Dijous passat, a la tarda, la senyora Yvonne Giménez, que dirigeix una escola de gimnàstica i danses rítmiques, va presentar a la Sala Studium, d'antic Estudi Masriera, les habilitats de les seves deixebles. Aquesta sessió ens ha suggerit els comentaris precedents. I ens ha demostrat una vegada més que la dita dansa rítmica no és tal dansa, sinó un escamoteig pur i simple de les lleis d'aquest art independent. Les deixebles de la senyora Yvonne Giménez, com totes les dansarines rítmiques, no ballen. Caminen i corren sobre la mitja punta gairebé sempre. El llenguatge elemental, pobríssim, monòton que empen, no es pot titular dansa, a desgrat dels famosos vint gestos grecs amb els quals volen enriquir-lo. La marxa i la cursa, una cama tirada amb força enèrgetica, tot i adoptant una actitud que fa pensar vagament en una *arabesca* sobre la mitja punta, uns braços flonjos i inexpressius, que es mouen com si dirigissin una orquestra, uns desmaiats sobtats del cap... Aquests són els únics mots del vocabulari pobríssim d'aquestes noies que, com totes les dansarines rítmiques, actuen amb la túnica, les cames nues i descalces, lloc comú introduït per l'hellenisme primari de la Duncan, la primera que va ballar els valsos de Chopin d'aquesta manera.

SEBASTIÀ GASCH

UNA SESSIÓ "MIRADOR"

Música del segle XIX

En l'Exposició de retrats de dona del segle XIX, MIRADOR va organitzar una *velada literario-musical* a l'estil de les que es celebraven en les cases de les dames allí retratades.

En la part musical intervingueren la gran cantant Concepció Callao i l'Orquestra Planas, de Martorell.

Concepció Callao va cantar una ària d'aquella música melodramàtica dels mateixos temps: *O mio Fernando*, de la *Favorita* de Donizetti, música tota unguada d'una expressió penetrantment romàntica, música que jo

Els balls compostos per Albert Cotó varen tenir una gran fama, que encara avui dura, i perdurará, perquè són escrits amb sentimènt musical veritable; amb bon gust en l'estil, i amb tècnica conscienciosa.

Les idees melòdiques i les harmonies que es senten en aquestes danses tenen aquella elegància un xic barroca, amb un punt de melangia romàntica, de les obres d'art del segle XIX, art ple de noblesa i espiritualitat en el fons, i de correcció intel·ligent en la forma.

En les parts centrals d'aquestes composicions sentiu sempre aquells contrapunts característics; els contraccants, com se'n deien vulgarment: canta el fiscorn una melodia expressiva i llarga, mentre els violins continuen un ritme més viu i bellugadís que manté l'aire de la dansa.

Albert Cotó fou un geni en aquest camp de la música, a Barcelona, com ho fou el cèlebre Johan Strauss a Viena.

L'Orquestra Planas de Martorell va tocar les obres de Cotó amb intenció justa i amb musicalitat perfecta. L'Orquestra Planas va guanyar el primer premi en un concurs d'orquestrats típics de festa major, a l'Exposició Internacional de Barcelona, disputant-lo a uns concurrents tots notabilíssims en aquest camp de l'art musical. Té aquesta orquestra, primer: un mestre, En Vinyals, dotat d'excel·lents condicions de director, que sap portar els moviments i el ritme de les obres i que sap preparar en els assaigs la fusió dels instruments i la dicció de les frases; i després: té l'Orquestra Planas un solista de clarinet de so preciós; un altre solista de flauta d'agradable timbre; un de trompeta de molta execució; i un fiscorn que canta, uns cops amb la dolçor d'una trompa i altres amb la força del trombó; als quals cal afegir el contrabaix i els violins, que sonen de vegades com un conjunt complet de corda, i els segons clarinet i trompeta; formant en tot l'orquestra onze músics, l'orquestra típica de festa major; aquestes orquestrats que hem sentit de petits i de joves en les sales de ball, guarnides, dels casinos de poble i en els envellats de la plaça, que sentides de la vora sembla que facin saltar els peus dels balladors, encara que no vulguin, i que sentides de lluny, a la nit, arriben a fer saltar les llàgrimes dels ulls, per una estranya i punyent tristesa que porten dintre seu aquelles notes que en passar a través de les teles o les finestres deixen lliure i va a clavar-se al cor desvetllat que les sent sense escoltar-les, obrint-li records no ben oblidats, o despertant-li la idea d'unes sensacions pressentides i desitjades, com si aquelles notes vinguessin del centre que mou la vida i fessin esgarriar els fils més íntims de les nostres entranyes o les línies immortals de la nostra ànima.

JAUME PAHISA

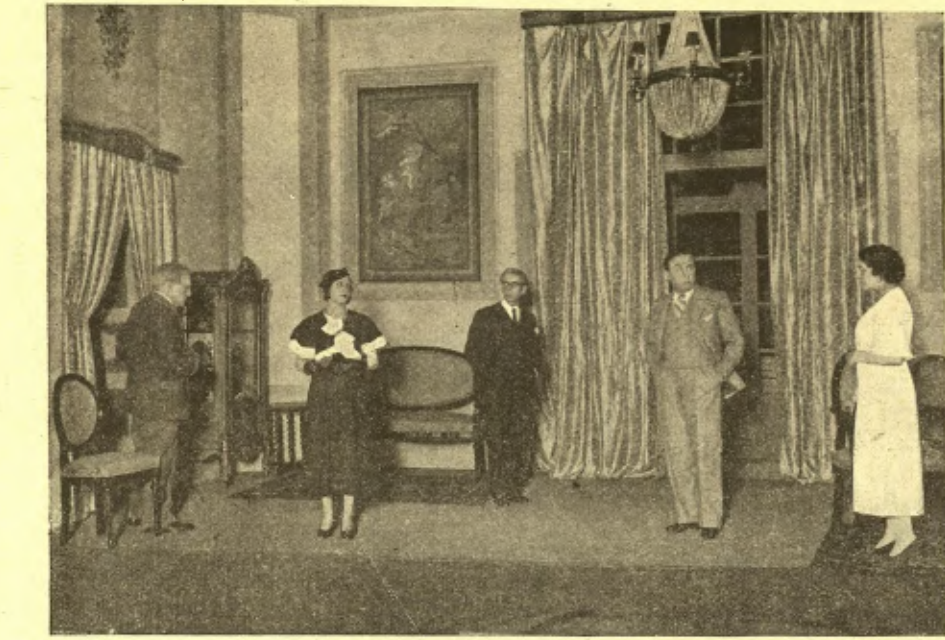

L'Orquestra Planas de Martorell

admiro amb tot el cor, sobretot cantada amb una expressió tan intensa i dita amb una tan gran perfecció vocal com ho fa l'artista Concepció Callao, música que qalsevol que l'escolti amb la sensibilitat neta i propícia ha de sentir-se commogut per les inflexions melòdiques que són les veritables flexions d'una ànima en expressar els sentiments que manifesten les tendres paraules italianes.

Llàstima que jo vaig haver d'acompanyar-la en un piano que semblava veritablement d'aquella època, i no afinat des d'aquell temps. Sembla que això estigui més en caràcter; però no es cantava pas en el seu temps aquella música en pianos més antics i desafinats; ni tampoc avui, per cantar-la, hem anat a treure una artista de l'època, de la seva tomba.

L'Orquestra Planas de Martorell va tocar una sèrie de balls: xotis, polques, valsos, llancersos; del gran compositor d'aquest gènere, Albert Cotó.

Escena de «La dona que compra marit» (Romea)

barcelonins, acabament inesperat i totalment insospitat per molts, i fins, gosaríem dir, pel mateix traductor de l'obra ben poca estona abans que aquest acabament sobrevingués.

La substitució del suïcidi d'Isabel, quan el seu vexadíssim i humiliat marit ha pogut fugir de la seva vora, per la tornada imprevisible d'aquest quan la seva dona té ja el revòlver a la mà després d'escrita la consuetudinària lletra al senyor jutge, transforma de tal manera el pensament de la creació de Passeur, que no queda res absolutament del que era abans.

Allò que per l'autor era un drama punyent i esgarriós, amb la seva terminació irreparable, es converteix en una farsa de cap a peus, amb el seu felicíssim desenllaç per acabar d'arrodonir-la. Retroactivament, aquest final tranquil·litzador i bonatxàs corrou tot l'embolcall patètic i morbós amb què la versió original guarnia tots els incidents i peripecies de l'acció per deixar-los reduïts a un seguit de situacions grotesques, divertides o enutjoses, que ens aconduïxen a aquesta conclusió pacificadora amb la mateixa naturalitat i exempció de violència que en la seva altra modalitat ens portaven a aquell terme tràgic i trasbalsador.

No cal que diguem com trobem reproblable i digne de tot blâme la llibertat que s'ha pres amb l'obra de Passeur la companyia de la senyora Vila i del senyor Daví. Però el que sí hem de fer constar és que ens ha semblat que aquesta era l'única manera de pendre's seriosament la deliberada truculència, la recerca anormalitat, la volguda monstruositat, l'obstinada baixesa i l'afectada despreocupació de l'obra de Stève Passeur.

Salvant totes les distàncies que s'han de salvar, el tomb que en la seva versió catalana ha donat *L'Acheteuse* ens ha fet pensar en allò que ha estat dit, que molt sovint no és pas el propi autor el que entén millor la seva obra. Igual que l'exegesi del *Quijote* feta per Miguel de Unamuno és força més comprensiva, en més d'un sentit, de la substància espiritual d'Alonso Quijano que no l'obra del mateix Cervantes, la interpretació que ha estat donada al drama de Passeur per la companyia Vila-Daví demostra una major comprensió — més intuïtiva que intel·lectiva, és clar — de l'ànima d'aquestes abstraccions que s'hi mouen que no pas la tessitura en què ens els presenta llur propi creador.

Es tracta d'una obra magistralment portada, amb un travat d'escenes excel·lent, plena de situacions i d'incidències que ens fan reconèixer que ens trobem davant d'un artífex teatral no gens menyspreable. Però és també una producció completament cerebral, sense cap realitat, exagerada en el seu abrandament fins a esdevenir caòtica i manicomial.

Si els seus intèrprets no han obrat amb excessiva honestetat envers l'autor, almenys, en donar a l'obra el caient que li han donat, han estat més d'acord amb allò que se'n diu sentit comú. No sols en l'escamoteig del final, sinó en la tendència al grotesc que durant la interpretació — sense preveure el canvi total que al capdavant tenia de sofrir, com

net. Ha tingut també el gran encert de traduir literalment moltes expressions que en llur correspondència exacta haurien fet alguna cosa més que mal efecte.

Maria Vila sabé matisar el seu difícil paper amb gran seguretat. Daví tragué bon partit del seu desairat personatge. Tots els altres components de la companyia que surten a l'obra, encaixats correctament.

P. Bertrana, El comiat de Teresa (Studium)

La concessió del Premi Fastenrath d'enguany a la comèdia de Prudenci Bertrana estrenada a Barcelona el passat dissabte per la companyia Estudi d'Art Dramàtica, de Molins de Rei, a la simpàtica sala del carrer Bailèn, ha donat a aquesta reestrena una importància més gran.

El comiat de Teresa ens presenta els turments, els dubtes, les vacil·lacions, les angústies i les il·lusions d'un artista, ja canut, pare de família i afexugat per la penúria econòmica, que es troba inermes, descomparat i perdut, fallit els seus ideals i sense forces per redreçar la seva vida malnada per mil desgràcies, la més petita de les quals no és pas la seva impotència per a creació artística que mogué els seus primers passos pel camí de la pintura.

L'obsessió del seu fracàs com a artista es combina cruelment en l'ànima de Daniel Giralt amb la pena que li produeixen els retrats constants de la seva esposa per la seva inhabilitat a endegar la vida familiar en un sentit més prósper i l'espectacle del seu fill malalt, la salut del qual hom no pot atendre degudament. Daniel Giralt és el tipus de l'artista impressionable, imprevisor, despreocupat i somiador que no cura dels cops que rep de la realitat fins que ja, en la seva alegre imprevisió, ha esmerçat totes les forces que podia utilitzar per a parlar-los i quan són ja tan copiosos que no els pot resistir.

Sort, però, que l'ànima de Teresa, la seva deixeblla predilecta, l'única persona que l'ha comprès i l'ha escoltat de totes les que el volten, ha sabut infondre en la del seu desgraciat mestre una guspira del seu fervor, de la seva fe, de la seva pietat. Aquesta guspira, en l'esperit de Daniel és el que li ha de donar noves forces quan més abandonat es sentia, és el que ha de fer que, enmig de la seva desesperança, pugui sentir de bell nou una emoció tota pura que li ha de fer emprendre una nova vida, plena de sentit de la realitat, il·luminada pel record d'aquella dolça i assenyada deixeblla que anà a fer-se monja en terres de França. Qui sap si entre mestre i deixeblla estigué a punt de néixer alguna cosa més que l'afecte i la consideració! De totes maneres, però, la puresa espiritual de Teresa encomanà la seva serenitat a tot el que s'hi acostava i cap terbolesa no quedarà en l'ànima d'aquell la vida del qual ha renovat.

La companyia que encertadament dirigeix Josep Cariteu, serví l'obra amb tot afecte i comprensió. Concepció Badia ens donà una Teresa delicada i espiritual; Josefina Muné tant sabé ésser seca i adusta com afectuosa i acollidora quan convingué; Maria Rovelló, Teresa Llauredó, Pasquala Merlos i Joana Maymó donaren a les escenes de la classe de dibuix la vivacitat i l'animació necessàries; Josefina Maymó féu una model com calia, igual que Antònia Rovelló quedà bé en el seu paper de serventa. Josep Cariteu féu un bon Daniel Giralt, com també, en els seus respectius papers, treballaren amb idoneïtat els senyors Julià, Puiggarí i Llopart.

Potser per manca d'assaigs o per la novetat de les taules en què es movien, el conjunt de la companyia no treballà amb excessiva seguretat.

Aquesta és la primera sessió de la represa d'activitats de l'Associació de Teatre Selecte. Enric Lluéls dirigí al públic un parlament en el qual reiterà els projectes i les intencions de l'entitat. Fou molt aplaudit. Per aquest dissabte és anunciada en el mateix local la representació de la seva comèdia *La pòls del camí*, per la Joventut Manresana, de Manresa.

JOAN CORTES

The Majorca Sun and The Spanish Times

L'únic Setmanari llegal per tots els anglesos i americans d'Espanya

25 cèntims en tots els quioscos

PUBLI-CINEMA
Passeig de Gràcia, 57. — Telèfon 79681
De les 3 tarda a la 1 matinalda
Reportatges Cineac
ELS FERRY-BOAT (Documental)
Viatjant pel Mississipi (Dibuix)
Noticiari Fox Sonor
Barcelona vista des de l'aeri del port
Catifa Màgica (Fox)
BALNEARIS EUROPEUS

FANTASIO

AVUI I TOTS ELS DIES

La història d'un home sense història

Els dos homes tenien iguals drets sobre la mateixa dona. Però un d'ells havia mort per la societat

• CINEMA • CATALUNYA

Patrocinada pel
CENTRE DE REPORTERS DE BARCELONA

OKAY AMERICA (LA SEQUESTRADA)
PELICULA DE PALPITANTE ACTUALIDAD

LEW AYRES
MAUREEN O'SULLIVAN
PELICULA UNIVERSAL

UNA ALTRA SENSACIÓ UNIVERSAL
FILM DOCUMENTAL
Rosso el gangster i els seus 20.000 sequaços!

LES LLETRES

A RAIG DE PLOMA

Emil Ludwig

Abraham Cohn... Però no; semblaria que vaig a explicar un conte jueu, i de passada ningú no sabia de qui es tracta. Més valdrà, doncs, que li digui Emil Ludwig, nom ari amb què és conegut perquè signa amb ell unes obres que, entre totes, han aconseguit un nombre impressionant d'exemplars que s'ha d'expressar amb set xifres.

Emil Ludwig es dedica a escriure biografies de personatges importants, des de Jesucrist a Mussolini, passant per Napoleó, Bis-

cia. Des d'un altre punt de vista, el de l'amentat, no m'ango de dir — per poc «intellectual» que faci — que més m'estimo Dumas pare. Almenys no té pretensions de transcendència i de grandesa.

I m'apuntalo en Croce perquè és una base sòlida i no es prenguin aquestes notes mal conjuminades purament com un enfilall de *boutades* per l'estil de les que sobre Ludwig ha escrit l'amic Josep Pla a l'acreditat diari madrileny *El Imparcial* (3 de maig). Com Pla, crec que Ludwig no admet comparació,

Emil Ludwig al Conferència Club de Barcelona

mark, Goethe, Leonardo i altres que sento moltíssim no recordar. «Durant vint-i-cinc anys — diu —, m'he aplicat a estudiar, a distància, l'home d'acció i pintar-lo en obres dramàtiques, històriques i assaigs de psicologia.» Resultat, Ludwig té el do de fer revivir personatges i una gran habilitat a dramatitzar situacions sobre les quals els documents històrics només ens ofereixen un esquema. Cultiva aquest gènere tan en voga de la biografia més o menys anovellada amb un èxit sense parell ni precedents. El públic es pensa que se les heu amb obres serioses i profundes, i que llur autor, de resultes d'aquesta seva presumpta intimitat amb els grans homes, s'ha encomanat alguna cosa de la grandesa.

Ja es veu, doncs, que Ludwig és un home important i que Barcelona ha tingut la sort d'estar-hi-lo com a tal i d'esser-li concedides dues conferències que per a un públic de negritos no haurien pogut ésser millors.

Tot això no tindrà cap gran importància si no fos l'esclat de badoqueria provincial que ha rodejat el pas de Ludwig per aquestes terres amb l'entusiasme i desinteressada cooperació dels periodistes.

Em serà permès de recordar que fa cosa de quatre anys apareixia en aquestes pàgines una curta nota sobre una comunicació de Benedetto Croce a la R. Acadèmia de Ciències morals i polítiques de Nàpols? El més autèntic i seriós prestigi de la Itàlia actual deia, de les obres que classificava com a *letteratura storiografica amena*: «Aqueixos llibres són vacus o fallaciosos, però llur públic és infidel, mutabilíssim: s'inflama ràpidament d'entusiasme i oblidia aviat tals llibres i el propi entusiasme. Recordi's el que passà a Itàlia durant la guerra i els primers anys de la postguerra amb les novel·les de Guido da Verona. Doncs bé: els escriptors tipus Ludwig són els Guido da Verona de la historiografia. Veuu que dintre pocs anys ningú no parlarà ja d'ells, ningú no es recordarà que mai hagin estat al món.»

El judici pot semblar massa despectiu. Consideri's que l'ha emès un home dedicat

a estudis seriosos duts amb tota consciència, per exemple, amb Lytton Strachey, del qual a penes es parla per aquí. (Però se n'ha parlat més del que diu Pla. Almenys a MIRADOR i a la *Revista de Occidente*, i hi ha alguna traducció castellana; ara que si En Pla la busca als catàlegs sota el nom de Little Strakey, com escriu ell amb aquella seva aproximació característica, no la trobarà pas.)

* * *

Bé, es dirà, tot això és opinable. Naturalment. Concedit. El que ja no és opinable, és que Ludwig és una mostra perfecta d'on pot arribar una ben muntada organització industrial i comercial — és a dir, productora i reclamística — sobre la capacitat d'esser enlluernat que té el gran públic.

Com tampoc no és opinable la licitud de la valoració literària a base de la distinció merament política entre escriptors de dreta i d'esquerra, que només serveix per a entabanament de babaus.

I encara, d'això de l'esquerrisme de Ludwig se n'hauria de parlar una llarga estona. L'home que escriu aquell article: *Els feixismes alemany i italià* (publicat a *El Sol* del 25 d'abril i en alguns periòdics estrangers), no es pot fer passar mai més per home d'esquerra. Almenys ha de passar per un home que vol nedar i guardar la roba.

Però aquest article no havia de sorprendre ningú que hagués llegit el *Mussolini* de Ludwig, document sense igual d'adulació i de propaganda feixista del qual potser serà útil parlar algun dia. Els òrgans antifeixistes han dit que era un llibre subvencionat, cosa perfectament versemblant, amb una quantitat fabulosa. L'exiliat Ludwig bé ha de poder dur el seu esplèndid tren de vida en la seva villa de Suïssa.

Pobre Josep Pla! Tantes coses que se li van dir per haver escrit un *Cambó* — no un *Mussolini*; només un *Cambó* — que no li va reportar altres beneficis que els corrents de la venda d'un llibre català!

JUST CABOT

MORT D'UNA POETESSA

Anna de Noailles

La mort, ocorreguda fa pocs dies a París, de la princesa Anna de Brancovan, comtesa de Noailles, ha estat sentida àdhuc fora dels cercles intel·lectuals. Si la mort d'una poetessa encara commou els homes, almenys tant com la d'una *star* cinematogràfica o d'un sobirà de la finança, no ens sembla del cas exagerar tant com sol fer-se avui sobre la decadència de la societat actual.

Es clar que l'activitat de la comtessa de Noailles ha sortit del camp poètic, però el sentiment general ha estat més per la poetessa que no pas per la dona política, si se'n permet aquesta definició poc bella, però expressiva. La política que apassionava la poetessa no era la de les intrigues que s'ordeixen pels salons de les capitals i que de vegades tenen repercussions en ambients importants, ni la que es descabella en els pasadissos dels Parlaments i que consisteix a minar un ministre per a substituir-lo per un altre que, si no interessos, almenys satisfà ambicions. Anna de Noailles entenia per política una cosa més pura i elevada. Vo'tà de simpatia els catalans exiliats a París en temps de la dictadura, es relacionà amb molts d'ells, i quan tingué lloc el procés contra Macià i els seus companys, la il·lustre poetessa, no podent anar a declarar davant del tribunal, perquè una bronquitis li ho impedia, trameté una significativa carta en la qual, entre altres coses, diu: «*J'ai connu de Macià la noblesse émouvante et, comme issu d'une légende, un caractère voué à l'honneur, à son idéal. Dans l'épreuve actuelle, il ne venait pas ses périlleux enthousiasmes, qui eussent touché le grand Cervantès, et il garde aussi intacte la pureté obstinée de son rôle romanesque.*» Amb aquestes paraules, Anna de Noailles retia homenatge no sols a Macià, sinó també a tot Catalunya, que en aquells moments sofria sota l'opressió.

* * *

De tant en tant, s'entaula una discussió entre crítics i literats a propòsit de la genialitat femenina. La majoria es pronuncien en sentit contrari, això és, que en la dona no ha existit mai, ni pot existir, aquell estat superior de la intel·ligència que s'anomena geni. A través dels segles, no es troba l'equivalent d'un Dante, d'un Rafael, d'un Wagner en el sexe debí. Però, àdhuc reconeixent això, no es vol tenir en compte un element essencial que ha impedit a la dona de manifestar, si l'ha posseït, això de especial. Aquest element és l'ambient en què ha viscut, l'educació que ha rebut i la missió que li ha correspost. Afirmacions absolutes com aquella no són pas del nostre gust. Per exemple, es pot negar que Anna de Noailles ha d'esser classificada molt per damunt de la normal? El bon Brunetière — aquell que proclamà la bancarrota de la ciència i fou un dels més estrenus campions de la inferioritat intel·lectual de la dona — no sabem si es trobaria una mica amoinat per respondre.

La comtessa Anna de Noailles, nascuda princesa de Brancovan, romanesa per part de pare — els ascendents del qual regnaren a Valàquia —, era grega per la seva mare, originària de Creta. Però fou educada a França, i esdevingué francesa pel seu matrimoni i per l'ús literari del francès; però sempre conservà una certa nostàlgia de l'Orient que a penes havia entrevist.

A deu anys compogué les seves primeres poeses, les quals van produir en Mistral un gran efecte i li feren pronosticar una futura gran poetessa en aquella oritura. A setze anys publicà *Litanies*, que li valgueren immediatament la notorietat. Després de *Le cœur inimmuable*, dedicat a temes orientals, publicà encara alguns reculls més de poemes, tots igualment rics de vida i de passió, oferint l'espectacle d'un poeta que sabia renovar-se sense decaure.

A aquest renovellament de la seva inspiració corresponia el del seu estil i de la seva forma. «*C'est la musique au jardin*», definí Maurice Barrès l'obra de la comtessa de Noailles.

En el nostre concepte, la gran poetessa que acaba de morir ha d'esser posada al costat d'Alfred de Musset i de Giacomo Leopardi. Tota la seva obra poètica vibra d'amor i de dolor, els dos sentiments magnífics que commouen les ànimes elegides. Per tots tres, l'amor no és el plaer bestial, sinó que és deliciosament amarat de dolor:

...vivre de vie et de pleurs,

canta Anna de Noailles;

piacer, figlio d'affanno,

gemega Leopardi.

Essers excepcionals, consumits de foc interior, de vibracions ràpides, recollint i irradiant tots els estremiments de la vida, no poden tenir una llarga existència.

Anna de Noailles ha mort als cinquanta-set anys. Havent començat tan jove la seva obra poètica i datant la seva celebritat ja dels primers llibres seus, molts s'han sorprès de saber que no era una dona anciana.

Una gran part de la seva producció literària, que en aquestes breus notes no podem ni apuntar, restarà sempre viva, com la d'un dels més grans poetes de l'època que va de la fi del segle XIX als començos del XX. Si el seu cos, que tancava una meravellosa intel·ligència i un cor generosíssim, ha estat anorreat per la força indefugible de la naturalesa, el seu nom i la seva obra persistiran en la història de la literatura. No moriran mentre sobre aquest món quedin éssers humans i un cataclisme no vingui a destruir aquella civilització que és el fruit d'uns quants segles de treball i d'esforços obscurs i tenaços.

ATHOS NOVELLIS

Barcelona i la novel·la

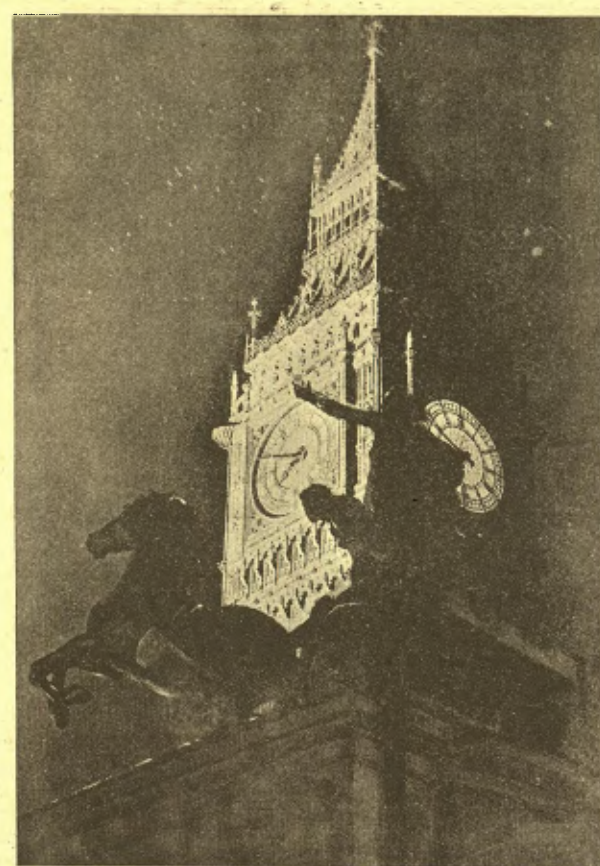
I. — Les ciutats inspiradores

Una revista literària anglesa, *The Bookman*, ve publicant uns estudis molt interessants sobre «la literatura i les ciutats». Aquests assaigs, referits a les capitals britàniques, són còmodes i tenen una bibliografia seguida i densa a què referir-se. Àdhuc per a nosaltres, generalment profans en una gran part de la riquíssima matissació de la literatura anglesa, és una cosa gairebé impossible deslligar la idea de Londres de les vivents imatges de Mr. Pickwick i el seu fidel Sam Weller, i de la visió que ens resta

velles de Tolstoi, Dostoievski i els moderns novel·listes soviètics, tots ells testimonis destacats de la força de suggestió que les grans ciutats han exercit sempre damunt dels novel·listes.

I en canvi Barcelona, malgrat ésser una pedrera inexhaustible de temes novel·lesc, malgrat donar-nos a cada passa, en les planes dels diaris i en les converses de cada escala, arguments divertits, tràgics o grotescos que serien un estimul irresistible àdhuc per a una imaginació mitjana, no té una novel·la pròpia, i jo gosaria afirmar que dintre la prou millorada literatura catalana, la nostra ciutat, que per la seva gran població i la seva enorme irradiació damunt tot Catalunya hauria d'esser una força que influís d'una manera irresistible l'obra dels nostres escriptors, ha estat oblidada i arconada. Un exemple de qualitat bastarà: fins al cap de quatre anys d'adjudicar el Premi Crexells no ha estat atorgat a una novel·la de tema barceloní. El ruralisme, fàcil generador de poesia, que envai la nostra literatura d'ençà de la Renaixença, ha influït igualment, d'una manera abassegadora i perjudicial, la novel·lística catalana.

Massa sovint, el paisatge ha ultrapassat la seva funció de fons de l'acció i s'ha menjat les figures, i la novel·la, que hauria d'esser un estudi de la psicologia o de l'activitat dels homes, un bocí bategant de vida humana, ha estat un pretext per a descripcions detallades i poètiques de bells indrets o d'admirables panorames. No fóra ja hora d'una vegada — i jo crec que aquesta orientació tindria la gran virtut de guanyar un públic molt més vast a la nostra literatura i de donar-li, a més, un ressò internacional que fins ara no ha tingut — que els novel·listes catalans s'encaressin amb Barcelona i volguessin reflectir-ne la

El «Big Ben» de Londres, que tanta literatura ha produït

de la ciutat del Tàmesi a través de totes les novel·les de Dickens i de Thackeray. Aquesta influència, d'altra banda ben natural, que exerceix l'enorme Londres damunt la literatura anglesa ens és ben visible en qualsevol dels grans autors moderns, en Stevenson i en Wilde, com en Arnold Bennett i en Galsworthy, els darrers grans novel·listes transpassats, i en Wells, el creador d'utopies. Fins i tot en la novel·la policíaca — aquest gènere una mica menyspreat i que ara torna a l'honor i a la popularitat que es mereix — no cal pas remarcar el rastre que la boira i el misteri de Soho i de Whitechapel han deixat damunt l'obra de Conan Doyle i del fecundíssim Edgar Wallace.

Caldrà també remarcar l'enorme influència de París damunt la novel·la francesa? Una bibliografia de temes parisenços ens donaria una llista impressionant. De les novel·les pseudo-històriques de Dumas pare o de Féval, passant pels genials humanitarismes romàntics de Victor Hugo, pels fidelíssims actes de la *Comèdia Humana* del gran Balzac i per les fotografies sense retocar que ens serviren Zola i Maupassant, o les més amables d'Aphonse Daudet, cap aspecte de París no ha estat oblidat en la novel·la. El triomf dels homes de presa amb *Bel-Ami*; el món galant de l'avant-guerra, amb Marcel Prévost; les petites tragèdies de la classe mitjana, amb Duhamel; la vida íntima de l'alta societat, amb Marcel Proust, o la pintura poetitzada dels ambients de la bohèmia artística amb Murger i els Goncourt, o de les tragèdies del *milieu*, amb els quadros inoblidables i tan diferents de clima i sensibilitat, de *La Maison Philibert*, de Jean Lorrain, i del *Bubu de Montparnasse*, de Charles-Louis Philippe: tots els caires de la gran ciutat han estat explotats i segueixen essent-ho de maneres diverses per la corrua inabacable dels novel·listes francesos. I encara de tant en tant surt algun nouvingut, com aquest discutit L.-F. Céline, amb el seu cruel *Voyage au bout de la nuit*, a descriure'ns, d'un punt de vista ben personal, nous aspectes de la vida parisenca.

Tampoc no seria pas gaire difícil fer un detall similar de les influències que Berlín, Nova York, Viena, Madrid o les capitals russes exerceixen damunt la novel·la moderna. Són el *Manhattan Transfer*, de John Dos Passos, les trilogies madrilenyes de Baroja o les evocacions isabelines de Valle-Inclán, les novel·les de Schnitzler i Zweig, el *Berlin Alexanderplatz*, de Döblin, les no-

vida tumultuosa i característica damunt les planes de llurs creacions? Potser per a acabar de demostrar la necessitat d'aquesta atenció als temes barcelonins, per a convèncer de l'urgència d'acabar amb aquesta excepció singular de la novel·la barcelonina al costat de la novel·la de les altres grans ciutats del món, caldria només fer remarcar que com més va més són els escriptors forasters que manllevem tema per a llurs obres als nostres barris baixos o a les lluites socials i polítiques que trasbalsen Barcelona. Eren Pla i Morand amb la seva *Nuit Catalane*, Montherland amb aquella malaventurada *Petite Infante de Castille*, Carco amb *Printemps d'Espagne*, Baroja amb bona part de la seva darrera trilogia *La Selva Oscura*, Mac Orlan amb els capítols inicials de *La Bandera*, Jarnés amb *Lo rojo y lo azul*, que ja vaig comentar damunt d'aquestes mateixes planes. Això sense comptar els reportatges novel·lescals als quals s'han afecionat tant els francesos, com un que vaig llegir fa un quant temps, signat Elie Faure, sota el títol *Le Volcan qui chante*, barreja plena de fantasia i de truculència de les inquietuds socials, de les noves realitats polítiques i d'un enorme i tenebrós *Barrio chino* que es menjava mig Barcelona. Com un altre conte, signat Fernand Pouey, i publicat amb il·lustracions fotogràfiques i tot, i que treu partit dels herois pintorescos i suïcides del nostre anarco-sindicalisme.

I doncs què? És que hom ha de lliurar sense defensar-los tots aquests temes riquíssims de novel·la a l'exclusiva voracitat dels estrangers? És que, podent donar a conèixer arreu del món la nostra gran Barcelona, la gran encisera, a través de la novel·la, tot internacionalitzant la nostra literatura tan ignorada — *et pour cause* —, hem de permetre que sigui deformada per l'afany de truculències dels *envoyés spéciaux* i dels novel·listes estrangers en vacances de vuit dies?

RAFAEL TASIS i MARCA

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Lliura: Bitllets de ferrocarril i Passatges marítims i aeris; els Bitllets quilomètrics espanyols, a l'acte, facilitant ensem al client la fotografia necessària.

Reserva: Seients en els trens ràpids, Places en Pullmans i cotxes-llits, Habitacions en els millors hotels, Autocars per a gran turisme.

Organitza: també: Viatges individuals a **preu fet**, Excursions, Peregrinacions, Congressos, Creuers i molt especialment

Viatges de noces: a Roma utilitzant els bitllets reduïts del 70 % que com Agència emissora dels ferrocarrils de l'Estat Itàlia lliura a l'acte a tot client al qual interessen.

RICINO GOLOSO DELICIOSO PURGANTE

CAMISERIA
FITO
BARCELONA

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

Mapes i Guies
per a Automobilistes
i Alpinistes

Llibreria Francesa
RAMBLA DEL CENTRE, 8 i 10
Sucursal:
PASSEIG DE GRÀCIA, 87
BARCELONA

Ha sortit el número de primavera
del luxós magazine

D'Ací i D'Allà

Preu: 5 pessetes

Administració i venda:
Llibreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3
Telèfon 12456

GUTENBERG, S. A.

Maquinària, Tipus, Filetatge de
bronze, Tintes i Utilitatge per les
Arts Gràfiques

Aguilers, 1 i Via Laietana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

LES ARTS I ELS ARTISTES

Les exposicions PROJECTOR

G. de Maeztu

Ara que la primavera ens ha posat una flor d'optimisme al trauc del gec de la nostra consciència, s'ha presentat el senyor de Maeztu disposat a matar-nos la flor amb una injecció de patetisme.

Aquest senyor de Maeztu, que ha situat estratègicament les seves obres en diversos locals de Barcelona, ha deixat una estela de preocupació dantesca en l'ànim de tots els que hem contemplat les seves coses «autolito-grafiadas por él mismo» i els intents de resuscitar els procediments ja morts fa qui sap els anys.

El senyor de Maeztu ens ha amargat una mica la vida amb aquestes litografies cent per cent tràgico-literàries, intenció que adhuc ha estès a uns pescadors de la costa catalana deixant-los incomprendiblement camuflats sota un vel espès d'esperitats wagnerians.

M. Durbán

A les Galeries Syra el pintor aragonès Martín Durbán exposa cinc olis i dos dibuixos trets del negre ben traduït.

En la pintura exposada s'entreveu un procés d'una reacció ètnica.

Durbán va anar a pintar a Galícia amb els ulls encara plens del barroc d'Aragó i va trobar-se davant un canvi d'escena considerable. Això li va motivar una hiperestèsia, un sentiment rutilant d'emoció que es va enganxar a la seva obra com un paràsit amable i que l'obligà a un afínamet decisiu, a un colorisme simpàtic, a flor de pell, i que donà a les dues teles filles d'aquesta situació (les dues figures) una ponderació d'equilibri i una adaptació del benestar paradisiac tan pronunciat que han quedat amb una real transcendència anecdòtica i un puríssim estil de pintor.

Aquestes apreciacions s'estenen a un paisatge d'Eivissa. Eivissa, Durbán l'ha vista després d'un grapat d'anys de viure el moviment d'una ciutat com Barcelona, i altre cop s'ha deixat endur per la patriarcalitat del natural d'aquella illa encalmada.

Aquesta tela és així. És l'esforç practicat per un esperit que amb un dinamisme pictòric s'ha passejat pel nombre crescut dels grans canvis que ofereix la Península Ibèrica i que quan s'ha assentat li ha sortit de transcantó un aspecte inèdit. I Durbán s'hi ha barallat i ens n'ha dut una conseqüència preuàble per un artista, la fidelitat amb què adapta les coses més oposades servint-se, si no d'un excepcional valor de pintor amb els seus adminicles, almenys d'una agradable sinceritat al costat d'una tècnica i dibuix perfectes.

Manuel Humbert

Sembla que ara, pròxims a trobar-nos tan-cades les sales d'exposicions, surti la millor collita preparada durant l'hivern amb una importància de primavera escollida, amb la plenitud de la substància i amb l'optimisme del fruit reconegudament privilegiat. Encara amb la impressió de Mompou a sobre, un altre pintor del gran equip Maragall s'ha destacat i ha deixat exposada a la Sala Parés la seva obra, una obra que respon de cap a peus a la propaganda feta, és a dir, una exposició amb una importància efectiva, de càlid monument de pintura que causa una sensació veritablement de pes.

Aquest gran Manuel Humbert és un pintor que està produint en aquell moment àlgid, del qual es pot dir que ja s'està fora del promedi normal de la pintura, o més clarament que dona cops al sostre, del qual no es pot passar si no es va auxiliat d'aquella escala ja quasi ultraterrenal, en l'actualitat rovellada de tant de temps sense servir.

Si de l'Humbert no n'haguéssim conegut res, el xoc hauria estat el mateix; si no hagués estat situat, aquesta sola exhibició ho aconseguiria, i això és dit amb un convenciment total, sense que hi influeixi el primer cop de vista, tot i reconeguda la modestia emissora de l'exclamació, representa un valor categòric.

Manuel Humbert ho assolí tot, i encara que de la figura en faci un plat principal, la resta, les teles de bodegons i paisatges, li queda amb la transcendència que respira el conjunt exposat.

Galeria SYRA

DIPUTACIÓ, 262 - Telèfon 18710

Exposicions d'art

Creus de laca executades

per

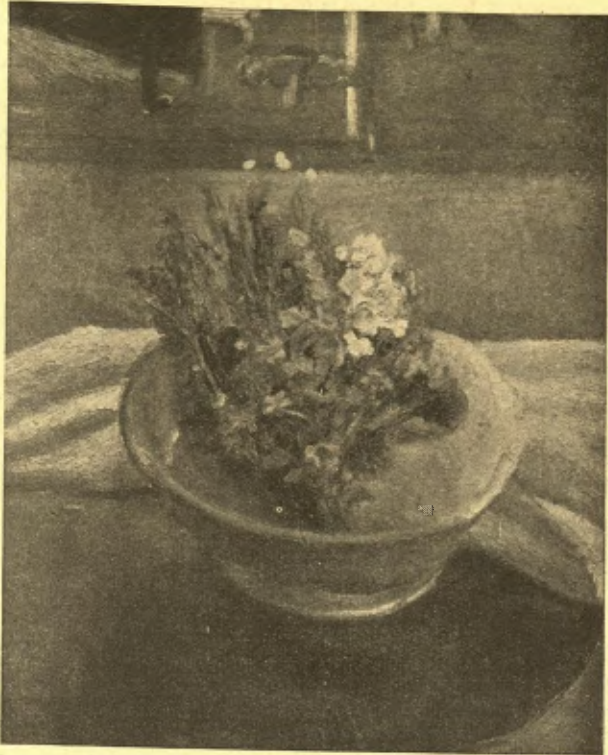
SAKURA

apropiades per a primera comunitat

Un present d'art dintre l'austeritat requerida

A la figura, hi dona una supersensació despres de la fisiologia, com si fos una nebulosa espiritual reflectint aspectes interiors que situen el personatge i li donen una vida rica en tots sentits, una vida al marge de totes les desgràcies del nostre món, vida plètica de subtils, d'un cel d'escollits per un senyor que en sap molt.

Aquestes teles veuran passar les coses més

Manuel Humbert — Flors

grosses sense immutar-se per les dosis enormes que tenen de sensibilitat sanejada, estretament agermanada amb una consistència viril, sense gens ni mica de defalliments morbosos.

La contemplació de l'exposat (sortint al carrer es nota bé) encomana aquella punta d'alegria d'haver vist de ben a la vora una veritat somiada en instants d'un ensuïmament ideal, cosa a què ajuda notòriament, al costat de la forma, l'exquisida ondulació del color, que és tot un altre capítol a part de la personalitat de l'Humbert. Tot i considerar una mica quimèric de voler distingir obres determinades, per seguir la inèrcia dels comentaristes, constatem l'èpica triomfal de la tela 24, la de la *Dona asseguda*, i la 27 amb *La chaise-longue*, i pel que es refereix a les natures mortes, la núm. 6, un confit d'aquells bateigs d'antologia, que es celebren tan de lluny en lluny.

ENRIC F. GUAL

El circ i l'art

A Barcelona existeix una entitat, potser no constituïda encara amb tots els ets i uts, que s'anomena d'Amics del Circ, per fer costat a tants altres Amics de tantes coses. Fins ara, l'amistat amb el circ d'aquests Amics ha estat purament contemplativa i platònica; però certs vagues indicis ens fan sospitar que potser aviat sortirà d'aquesta actitud per dedicar-se a una tasca activa.

Coincidint amb el desenvolupament d'una major i més cultivada atenció pel millor dels espectacles, hem d'assenyalar avui, entre altres iniciatives plantejades per diversos amics del circ (aquesta vegada en minúscules), la pròxima inauguració a les Galeries Syra d'una exposició sobre temes de circ.

Ja és sabut com el circ ha produït una extensa literatura i una copiosa plàstica, com no podia menys de succeir donada la riquesa d'un tema així.

Esperem amb interès aquesta exposició monogràfica, per a la qual s'han recollit valuosos aportacions d'artistes catalans.

Cactus

Fa anys, van ésser molt de moda els cactus. El *Diccionari pràctic d'horticultura i de jardineria* de Nicholson, que data de les darreries del segle passat, ja esmenta que l'afició a aquestes plantes curioses s'ha perdut pertot, fora d'Àlemanya. Ara, en canvi, s'ha revifat pertot, i en els llocs més impensats trobem testets amb exemplars petitissims de les espècies més corrents, que no són ja la figura de moro naturalitzada, la flor d'un dia, la ploma de Santa Teresa i alguns *Cereus*, espècies el cultiu de les quals no s'ha interromput mai en innombrables cases de Catalunya.

El públic, poc sabedor de botànica, anomena cactus totes les plantes grasses indistintament, tant si són eufòrbies, com agaves, àloes, mesembriants o estapèlies.

S'ha dit que les formes dels cactus, llur regularitat geomètrica, els feien lligar amb l'arquitectura i la decoració modernes, factor afavorit encara per la facilitat (però no tanta com molts es pensen) amb què viuen i adhuc prosperen dintre les habitacions.

Sigui el que sigui, el fet és que són de moda i n'hi ha col·leccionistes importants a Catalunya mateix, que si no superen el Jardí Botànic de Kew o les rocalles de Mònaco, poden fer un bon paper al costat de qui sigui.

Ara, en un local del passeig de Gràcia, es poden veure uns bons exemplars, que tot i haver estat, molts d'ells, exposats al mateix lloc no fa gaires mesos, constituiran una revelació, la descoberta d'un món nou, per a moltes persones, fins tractant-se d'aquelles que tenen uns quants exemplars que no saben ben bé què són ni sospiten la immensa multiplicat d'espècies i varietats, augmentades encara artificialment, que es comprenen sota aquesta paraula cactus de ressonància lleument exòtica.

MONTMARTRE S'ACABA

La "Foire aux Croûtes"

Montparnasse s'ho emportà tot. Fins la bohèmia. D'ençà que els pintors i intel·lectuals de tota mena feren el viatge a la *rive gauche* del Sena, les poques manifestacions de la colorida bohèmia del vell Montmartre tenen tots els símptomes i tota la tristesa del supervivent d'una època pintoresca i plena d'encís que ja passà.

La bohèmia s'emportà la poesia. La vida

tarimat improvisant cançons amb controvèrsia. Aquests, amenaçats de mort, van desaparèixer de Montmartre per no reaparèixer enlloc, ni a l'altra banda del Sena, ni al Barri Llatí.

Ni els organitzadors del ball dels quatre arts — *Quat'arts* — no es recorden del Montmartre pintoresc, on sota les seves teulades, entre cavallets i teles foradades, tan-

Vells croquis d'acadèmies

de nit s'emportà el soroll. Una i altra desertaren aquells llocs i s'han emplaçat a la moderna. S'han americanitzat, estandarditzat, vulgaritzat. Els actuals candidats a la glòria pictòrica ocupen una mena de gratacs molt airejats, molt nets, amb ascensors, calefacció i telèfon. Els literats i intel·lectuals es reuneixen a la *Rotonde* i altres llocs com aquest, barrejats amb gent estranya plena de la incomprensió del turista, en la banalitat aclaparadora d'un ambient de dancing anglesat i de begudes importades.

De les golfes enteranyinades de Lautrec veïnes a la plaça de Tertre, als tallers moderníssims i aèstics dels actuals dibuixants i futurs *prix de Rome* d'ara, hi va una distància espiritual considerable i decebedora. Tant decebedora com la que va del *Lapin Agile* del cim de la *Butte* a la massa coneguda *Rotonde*. En l'altre aspecte, *La Coupole*, el dancing grandios de la *rive gauche*, és preferit als destronats i supervivents cabarets i restaurants de nit més íntims i acollidors de la màgica *rue Pigalle*, d'un altre caire i segell més propi per a les nits en blanc, que donaren fama al barri.

I no parlem dels cabarets literaris, dits artístics, on Bruant i un grapat d'altres *chansonniers* feien *esprit* des de dalt de l'en-

tes vegades en altres temps, les joïoses col·les de concurrents a aquest celeberrim ball dels devots dels quatre arts, disfressats de fenicis o de grecs, es pintaren l'esquena i el llombríglol de purpurina daurada...

Montmartre s'acaba. Entre els purs, els heroics de la *Butte*, els que hi resten encara, contra tot vent esclafa-tradicions, hom troba, avui encara, com un símbol, voltada d'un halo d'abnegació, la centenària *Foire aux croûtes*, o sigui, dit en la nostra parla: la fira dels rosegons... Velles teles de marc corcat. Vells croquis d'acadèmies. Espurnes pictòriques avortades el marc de les quals ja fou empenyorat. Uns veritables Encants, de l'art. Rosegons...

Tristos rosegons dels fracassats. Antics expositors, incompresos potser, del carrer de La Boétie o dels Saints-Pères, desmoralitzats. Tal vegada ex-expositors dels Independents que és el Saló més lliure de tots els que es celebren a París i és el dels assaigs més valents. Allí, a la fira dels rosegons, trobareu els veritables *mea culpa* de cada desesperat, penjats amb gafets a una corda d'arbre a arbre o bé arrambats al peu d'una acàcia.

La *Foire aux croûtes* té lloc, doncs, a l'aire lliure al bell mig d'una plaça del vell Montmartre. S'hi arriba seguint la corba ascendent de la *rue Lepic* sempre que es tingui bona cura de no reliscar al damunt d'una fulla d'ensiam o una pellofa de platà, d'una d'aquelles bones dones venedores de quatre *saisons* que amb un carretó i un capell posat a la bona de Déu sobre el cap, ofereixen llur gènere als transeünts.

Les obres exposades sofreixen l'oprobri dels insults i ganyotes de tota mena, de la brillant montmartresa, davant dels dissortats autors. Els artistes en funcions de marxants han de defensar el valor intrínsec de llurs obres davant de les crítiques de la clientela, no sempre polida.

Hi ha venedor que a grans crits fa saber al públic que cedeix una tela a la bona voluntat, per no haver-se d'hipotecar la firma. Hi ha qui l'orgull no el deixa capitular i a mig matí, en una crisi espontània de vergonya, plega el ram i carrega les teles, croquis i ninots i decideix, heroicament, continuar passant gana...

Com que no sempre hi ha intel·ligents i crítics d'art que discuteixin les *touches* i els valors, ni tan sols badoes que cerquin l'aspecte pornogràfic d'un nu, tal i tal altre expositor s'examina mutuant llurs obres plenes de suficiència, donant-los tot el valor artístic que ells creuen que tenen, o bé d'un to sorneguer del que veu un «bunyol» del veí i no té gaire interès a dissimular-ho i aleshores comença una gresca de *Fichez-moi la paix... Idiot!* i *Occupez-vous de vos oignons!* que indiscutiblement, si teniu la sort de trobar-vos-hi, és el millor de la fira.

Quantes desil·lusions. Quanta bohèmia i quants dejunis la *Foire aux croûtes* representa!

Passejant entre les seves teles i dibuixos hem sentit les últimes pulsacions d'aquell Montmartre romàntic que fou el seu encant i la seva poesia.

Allà és on hem vist les últimes *lavallières* i els últims capells d'ala ampla... Més avall, en un recó de barri, dels que són cars a René Clair, hem trobat un home assegut en un tamboret plegable, al bell mig d'un carrer... Aquell home que semblava isolat, moralment isolat de la resta del món, es lliurava a l'emoació d'il·luminar una aquarella. Era l'últim bohemi.

J. E. B.

A TOTES HORES

del dia i de la nit, a tots els climes i èpoques de l'any, en el precís instant en que la necessiti la llet condensada marca

LA LECHERA

la més rica en crema i vitamines, li oferirà sempre la màxima garantia de puresa i qualitat. Bé diu l'adagi popular:

FACI FRED O CALOR

"LA LECHERA" ES SEMPRE

SEMPRE LA MILLOR

Sociedad Nestlé, A. E. P. A. (Secció B 32), Via Laietana, 41, Barcelona, enviarà gratuïtament a qui ho sol·liciti un exemplar del lúxol follet, titulat "El encanto del Hogar"

raspalls per a tots els usos

articles de neteja—objectes per a presents

rambla catalunya, 40

ELS "JUNIORS" AL TÍVOLI

"Tsar Saltan"

Quan alguns dels elements que componen el Junior H. C. anunciaren després de la representació, l'any passat, d'El Barber de Sevilla, que aquest any ens donarien el Tsar Saltan, tot i la gran confiança que ens tenien guanyada, tinguerem la impressió que aquell avís no podia ésser altra cosa que una facècia. Qui conegui l'òpera de Rimsky-Korsakoff sap les enormes dificultats de la seva partitura, a la qual cosa cal afegir encara una pila de complicats problemes en la posta en escena. L'envergadura del projecte feia pensar en una temeritat que aquells joves, encara que dominats per l'entusiasme de l'èxit que obtingueren amb El Barber de Sevilla, no gosarien realitzar. Però el projecte estava llençat i exercia damunt d'ells una atracció creixent. Dit i fet, sense saber fins on anirien, els assaigs començaren, els rols foren distribuïts, es creà un cos de ball capaç, es pintaren els decorats, es confeccionaren els vestits (pel cap baix vuitanta!), es treballà amb un entusiasme i disciplina difícils d'imaginar per aquells que no ho han vist.

Ens trobem davant d'una gent que ha inventat una diversió nova i una diversió que ha d'ésser molt divertida, a jutjar per l'entusiasme que tots hi posen: la diversió de muntar òperes com aquell que no fa res i òperes que resulten, com digué el pintor Grau-Sala, de *tamany natural*. I heus aquí, que tan aviat com els assaigs varen ésser de conjunt, tinguerem ocasió de convèncer-nos que el que en un principi semblava follia, ara apareixia com un encert formidable, perquè difícilment trobaríem una òpera tan adequada com el Tsar Saltan per a crear una diversió, per a donar l'atmosfera d'una festa, per a permetre a tot aquell conjunt de noies i nois una tasca més brillant!

Dilluns al Tívoli tingué lloc la funció. Junior H. C. presentà en sessió de gala: La rondalla del Tsar Saltan i del seu fill ardit i poderós heroi Princep Guido Saltanovitch i de la bella princesa Cigne, lletra de Púixkin i música de Rimsky-Korsakoff, en versió catalana de Joaquim Pena.

En començar amb el difícil tercet vocal de les tres germanes, el públic tingué la sensació de la perfecció, que s'anà confirmant en les escenes successives. I amb quin desembaràs tots plegats es movien! Qualsevol hauria cregut que no havien fet altra cosa en tota la vida que cantar òpera!

Les excel·lències de la representació assoliren el seu màxim en els dos darrers quadros. La movimentació escènica, formidablement pintoresca, sense una fallida, els

cors engrescats, cantant amb una justesa d'afinació i de matisos difícil d'imaginar, i el cos de ball evolucionant amb un entusiasme i precisió que aixecaren l'entusiasme del públic. Es creà una emoció que no es donarà mai en una representació en serio. L'emoció de sentir entre una part del públic i els que eren damunt de l'escena, una comunió, que potser és la fórmula més alta de la fruïció d'un espectacle. L'existència d'un pacte previ entre unes persones que s'han posat d'acord per realitzar un espectacle. Uns el faran, uns altres el contemplaran i serà per a tots una festa magnífica.

Mercè Stobel ens féu una Tsarina que no oblidarem fàcilment. Mercè Llates, la profunda musicalitat de la qual no és cap secret per ningú, cantà amb una intel·ligent comprensió el seu difícilíssim paper de Princesa Cigne. Maria Lluïsa Guitart i Maria Bragulat s'encarregaren respectivament dels rols de germana gran i germana mitjana, que cantaren i interpretaren amb una vivacitat i gentilesa delicioses. Montserrat Campany, també molt endinsada en els secrets de la música, s'encarregà del rol de la padrina, que digué amb una dicció clara i plena de matisos.

Voldríem citar tothom, però no podem. El que podem dir és que tothom estigué en el seu lloc i prou dignament per reeixir a donar a l'espectacle una homogeneïtat admirable. A la seva brillantor contribuïren els decorats pintats per Jaume Llongueres, que interpretant el sentit de l'obra i cercant amb els seus mitjans de crear per a la vista l'equivalent d'aquella simfonia enlluernadora de timbres de l'orquestra, pintà uns decorats autènticament enlluernadors que foren rebuts amb aplaudiments pel públic. El mestre Sabater, tenint el cap a tot arreu, arrodoní amb la seva vasta experiència d'aquestes coses, la festa que fou magnífica per tots els que tinguerem la sort d'assistir-hi.

Els del Junior s'apuntaren dilluns un èxit. Que a Barcelona sigui possible portar a cap, al marge de tot interès, una cosa semblant, és quelcom que ens rescabala de moltes coses. I jo voldria dir ara als elements que dilluns feren el Tsar Saltan: I si per la pròxima vegada fessin tot aquest esforç al servei d'una obra inèdita? Tantes partitures que demanen ésser tretes de l'oblit! Haendel, Glück, Mozart! Sí, per què no Mozart, L'idomeu, per exemple? Una cosa així seria un esdeveniment d'exceptional importància dins la vida de Barcelona.

J. P.

Els ballets russos

Remarquem amb tot interès la immediata obertura de la temporada de primavera del nostre Gran Teatre del Liceu amb els Ballets Russos dits de Monte-Carlo, dirigits per Kochno, els hereus més directes del gran i inoblidable Serge de Diaghilew.

Estalviï's tot comentari per endavant el fet d'haver-se'n ocupat extensament, sota el títol *La resurrecció dels ballets russos*, el nostre company Sebastià Gasch, fa gairebé un any just. En efecte, en el número 169 de MIRADOR, corresponent al 28 d'abril de 1932, publicava una extensa informació d'aquest esdeveniment artístic, que, a més a més, com a catalans ens interessa doblement per la col·laboració que hi aporta el pintor Joan Miró. Dimarts, en efecte, es representà *Jeux d'enfants*, amb coreografia de Massine sobre música de Bizet, i decorats del nostre Joan Miró. Com el seu títol indica, aquesta obra és una estilització de diversos jocs populars.

No cal dir que un cop hagi tingut lloc, ens ocuparem com cal d'aquesta important manifestació artística.

CONTINENTALClarís, 5. - Telèfon 19763
BARCELONA

El difusor gramofònic

Com que la migrada publicació de discos no dona matèria per a omplir periòdicament aquesta secció, des de fa un temps hem vingut suplint la crítica de discos per aquestes vulgaritzacions de temes que es relacionen amb el gramòfon i els discos. Continuant avui el detall que venim fent de les parts més importants dels aparells reproductors de discos, ens hem d'ocupar del difusor.

El diafragma és l'ànima del gramòfon, però sense un difusor que l'escampi, l'audició fóra gairebé imperceptible, i per això cal ampliar-la, cosa que s'ha vingut fent des del principi del gramòfon, mirant de resoldre els problemes que comporta l'amplificació a causa de les deformacions produïdes per l'acumulació de l'aire i que varien segons sigui la matèria amb què és construït.

Es pot seguir tota la història del gramòfon per les formes que han pres les botzines en el transcurs del temps. Els primers aparells portaven uns tubs acústics semblants als que encara hem aconseguit en algunes sales d'audició d'ací i que s'aplicaven directament a l'oida com un receptor telefònic. Al mateix temps, però, i encara amb els primitius aparells de cilindre, apareix ja el difusor reduït a la forma esquemàtica de con truncat. Amb l'instrument de Berliner es constitueix en 1894 el símil que ha donat lloc a la coneguda marca de la Companyia del Gramòfon i, com pot veure's, s'aprecia una dimensió molt més reduïda a les de després; aquesta progressió continua fins a 1912, data en què apareix l'amplificació interior que fins molt després no va ésser estudiada i la seva utilització ha estat consagrada en els actuals portàtils.

Durant els anys que segueixen a aquella data, si bé s'utilitza el sistema de pavellons interiors, es fa atenció només a l'estètica i no a l'acústica, la qual, evidentment, en va sortir molt perjudicada. Els grans aparells amb trompa es continuen utilitzant més que res, durant aquest temps, en locals públics on l'amplificació ha d'ésser potent.

La matèria amb què es construïen les bot-

zines quan eren còniques, era cartó, fusta i ebonita o composicions a base d'aquestes matèries. Els pavellons actuals estan construïts a base de matèries rígides i per al·leacions en les quals entren alumini, estany, etc. Els diversos fabricants han patentat llurs sistemes de construcció, i des de 1926 la Companyia del Gramòfon empra l'anomenada botzina elèctrica i després Regal o millor Columbia, la bifurcada. En general, gairebé tots els fabricants, per a donar una bona reproducció, utilitzen botzines llargues i estretes de coll, de manera que perquè la resistència de les parets sigui constant, l'amplificació ha de fer-se lentament, acabant en una boca molt ampla a fi que surtin i no siguin perjudicades pel mateix diafragma. Tot això, però, és bastant difícil d'assolir en els aparells portàtils, els únics acústics que gairebé es fabriquen avui, ja que l'amplificació elèctrica ha bandejat tots els mobles de grans dimensions als quals es podia col·locar amb desimboltura aquests pavellons i s'obtenia una excel·lent reproducció fins i tot per a les notes baixes, tan difícils d'obtenir amb ampliació acústica.

Hom cerca també d'obtenir els anomenats efectes de perspectiva sonora amb la utilització de dobles pavellons formats per trompes que es redrecen diverses vegades. El braç acústic també es modifica per a obtenir una progressió de sons lligada amb la que després s'estableix al difusor.

Es impossible de seguir tots els sistemes de fabricació que es diversifiquen i concreten i fins i tot canvien constantment en un mateix constructor, però de totes maneres, l'amplificació elèctrica ha donat un cop fatal al desenvolupament i al progrés dels difusors, puix amb aquella, amb les seves possibilitats immenses, fan deixar de banda els sistemes acústics fins ara emprats, reservant-los només als petits portàtils, als quals l'electricitat no ha arribat encara en forma pràctica i econòmica.

J. G.

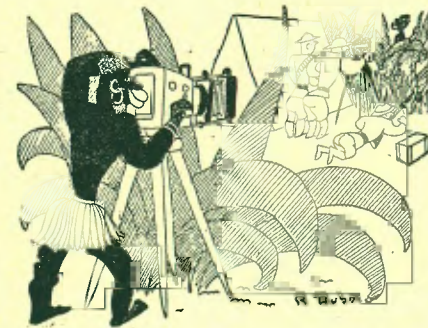

UN VESTIT
confeccionat com
a mida tindrà per
100 pessetes

SASTRERIA
MODELO Rambla
Canaletes, 11

—L'he d'auscultar, senyoreta.
—Així, tornaré demà amb la mamà.
(Le Journal Amusant, París)

A L'AFRICA
—Blancs! Quin documental que vaig a fer!
(Marianne, París)

El jugador empedernit. — M'hi jugo una cervesa. Cara o creu?
(The Humorist, Londres)

—El mar està molt malament i no se sap què pot passar. Potser seria millor que em pagués ara, senyor.
(Vart Hem, Estocolm)

4
anys de garantia

substituint TOT el mecanisme en cas d'avaría
Avalat per l'organització més potent del món

General Electric

Refrigerator

REGENT A ESPANYA:

P. de Gràcia, 29

BARCELONA

Suscriviu-vos a **MIRADOR**
Corts Catalanes, 589 - BARCELONA

BUTLLETI DE SUBSCRIPCIO

El Sr. _____

que viu a _____

carrer _____

n.º _____

es subscriu a **MIRADOR**

del preu fixat de 3'50 ptes. trimestre.

de _____

Signatura

de 193 _____